

VESTERÅLEN REGIONRÅD

Innkalling

Utvalg: Vesterålen regionråds arbeidsutvalg
Møtested: Møterom 1, Rådhus II, Sortland
Dato: 07.09.2018
Tidspunkt: Kl 09:00 – 14:00

Forfall meldes på tlf. 76 11 15 00 til konsulent Siv Merete Reinholtsen eller sekretariatsleder Bianca Maria Johansen.

Administrasjonen innkaller varamedlemmer, og disse møter kun ved særskilt innkalling.

Til medlemmer

Jonni H Solsvik
Sture Pedersen
Siv Dagny Aasvik
Atle Andersen
Tove Mette Bjørkmo
Karianne B Bråthen

Rolle

Ordfører Andøy kommune
Ordfører Bø kommune
Ordfører Hadsel kommune
Ordfører Lødingen kommune
Ordfører Sortland kommune
Ordfører Øksnes kommune

Til andre

Kirsten Lehne Pedersen
Gundar Jakobsen
Ola Morten Teigen
Kjetil Skjeie
Randi Gregersen
Elise Gustavsén

Rolle

Rådmann Andøy kommune
Rådmann Bø kommune
Rådmann Hadsel kommune
Rådmann Lødingen kommune
Rådmann Sortland kommune
Rådmann Øksnes kommune

Kopi til varamedlemmer

Knut A Nordmo
Tom Tobiassen
Kurt Jenssen
Rachel Martinussen
Karl Erling Nordlund
Jonny Rinde Johansen

Rolle

Varaordfører Andøy kommune
Varaordfører Bø kommune
Varaordfører Hadsel kommune
Varaordfører Lødingen kommune
Varaordfører Sortland kommune
Varaordfører Øksnes kommune

SAKLISTE

Saksnummer	Innhold	
060/18	Godkjenning av innkalling	
061/18	Godkjenning av saksliste	
062/18	Orienteringssaker	
063/18	Drøftingssaker	
064/18	Igangsetting strategiarbeid	
065/18	Referatsaker	

Sortland, 31. august 2018

Bianca Maria Johansen (sign.)
sekretariatsleder

VESTERÅLEN REGIONRÅD

Arkivsaknr.: 18/54
Dok.nr: 18/488
Arkiv: FE - 033
Saksbehandler: Siv Merete Reinholtsen
Dato: 31.08.2018

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
060/18	Vesterålen regionråds arbeidsutvalg	07.09.2018

Godkjenning av innkalling

INNSTILLING

Innkalling til Arbeidsutvalgets møte den 7. september 2018 godkjennes.

VESTERÅLEN REGIONRÅD

Arkivsaknr.: 18/54
Dok.nr: 18/489
Arkiv: FE - 033
Saksbehandler: Siv Merete Reinholtsen
Dato: 31.08.2018

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
061/18	Vesterålen regionråds arbeidsutvalg	07.09.2018

Godkjenning av saksliste

INNSTILLING

Saksliste til Arbeidsutvalgets møte den 7. september 2018 godkjennes.

VESTERÅLEN REGIONRÅD

Arkivsaknr.: 18/54
Dok.nr: 18/490
Arkiv: FE - 033
Saksbehandler: Siv Merete Reinholtsen
Dato: 31.08.2018

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
062/18	Vesterålen regionråds arbeidsutvalg	07.09.2018

Orienteringssaker

INNSTILLING

Tas til orientering.

Orienteringssaker

- Interkommunal legevakt. Helse- og omsorgssjef Marion Celius i vertskommunen for interkommunal legevakt sammen med representant for kommuneoverlegene
- Utviklingsplan 2035 – hva er våre felles utfordringer fremover? Direktør Helse Nord RHF Kristian Fanghol
- Bærekraftig reiseliv. Reiselivssjef Astrid Berthinussen og Stian Frivåg, prosjektleder for merkeordningen
- Økonomi og budsjett. Fagleder Hilde Ongstad

VESTERÅLEN REGIONRÅD

Arkivsaknr.: 18/54
Dok.nr: 18/487
Arkiv: FE - 033
Saksbehandler: Siv Merete Reinholtsen
Dato: 31.08.2018

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
063/18	Vesterålen regionråds arbeidsutvalg	07.09.2018

Drøftingssaker

INNSTILLING

Fremmes i møtet.

Vedlegg:

Høring - forslag til planprogram - Regional plan for klima og miljø (L)(1646911)(118).pdf

Revisjon av Regional plan - Klimautfordringer i Nordland.pdf

Notat Status og utfordringer.pdf

Drøftingssaker

Høringsinnspill - forslag til planprogram - Regional plan for klima og miljø. Nordland fylkeskommune.

Vesterålen regionråd
Postboks 243

8401 SORTLAND

Høring - forslag til planprogram - Regional plan for klima og miljø

Fylkesrådet i Nordland behandlet 26.6.2018 forslag til planprogram for regional plan for klima og miljø. Planprogrammet blir med dette sendt på høring og lagt ut til offentlig ettersyn i samsvar med plan og bygningsloven §§ 5-2 og 8-3.

Klimaendringene er den største utfordringen menneskeheten står overfor. Det krever innsats både hjemme og ute. Samtidig møter vi også andre miljøutfordringer som for eksempel marin forsøpling. For å ta tak i dette har Fylkestinget i Nordland vedtatt at *Regional plan – klimautfordringer i Nordland* skal revideres. Et mål med revisjonen er å styrke det regionale klimaarbeidet og integrere dette i et strategisk verktøy med en helhetlig tilnærming til klima, energi og miljø. Første steg i dette arbeide er å utarbeide et planprogram.

Planprogrammet er en oppskrift for det videre arbeidet med revisjon, og skal klargjøre rammene for planarbeidet med den kommende klima- og miljøplan i Nordland. I planprogrammet blir det blant annet gjort rede for formål, organisering, medvirkning og viktige problemstillinger i planarbeidet. Innbyggerne og andre samfunnsaktører får anledning til å påvirke klima- og miljøplanen tidlig, ved å gi innspill til planprogrammet. Mens planprogrammet er på høring, og underveis i arbeidet med planen, vil innspill kunne gis digitalt og i møter eller verksteder. Selve planen vil også komme på høring.

Vi vil i arbeidet legge vekt på et godt samarbeid med næringsliv, frivillige organisasjoner, kommunale bedrifter, og andre lokale og regionale aktører. Interesse for å delta i prosjektgruppe og eller temagruppe kan sendes som høringsinnspill.

Frist for høringsinnspill er 28. september 2018

Planarbeidet skal bidra til oppdaterte regionale målsettinger, strategier og tiltak innen klima og miljø. Planen vil gjelde for Nordland fylke og skal kommunisere sitt innhold tydelig. Det er mulig å gi innspill til hele planprogrammet inkludert et notat om status og utfordringer på området. Vi ønsker især innspill på aktuelle samarbeidsparter, organiseringen av medvirkning og hvilke satsingsområder planen bør omfatte. Selv om det er en sterk kopling mellom klima og miljø foreslår vi miljø som eget satsingsområde. Vi ønsker derfor spesielt innspill til aktuelle miljøutfordringer som planen bør omhandle.

Dokumentene finnes på [fylkeskommunens høringsportal](#). Utskrift kan sendes på forespørsel. Det vil i tillegg bli sendt ut en epost med lenke til deling internt i organisasjoner.

Adresse: Postmottak Tlf.: 75 65 00 00
Fylkeshuset E-post: post@nfk.no
8048 Bodø

Kultur, miljø og folkehelse
Plan og miljø
Charlotte Lassen
Tlf: 75 65 05 98

Besøksadresse: Moloveien 16

Innspill kan sendes direkte gjennom høringsportalen eller til: post@nfk.no, eller:

Nordland fylkeskommune
Seksjon for plan og miljø
Fylkeshuset
8048 Bodø

Innspill vil bli lagt på våre nettsider fortløpende. Alle innspill vil bli behandlet ved utarbeiding av endelig planprogram. Etter høringen vil fylkesrådet fastsette endelig planprogram.

Eventuelle spørsmål kan også rettes direkte til saksbehandler, Charlotte Lassen, tlf 75 56 05 98.

Med vennlig hilsen

Aase Refsnes
Fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Likelydende brev sendt til:

Akershus fylkeskommune	Postboks 1194 Sentrum	0107	OSLO
Alstahaug kommune	Strandgata 52	8800	SANDNESSJØEN
Andøy kommune	Postboks 187	8483	ANDENES
Aust-Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Avfall Norge	Øvre Vollgate 6	0158	OSLO
Avinor AS	Postboks 150	2061	GARDERMOEN
Ballangen kommune	Postboks 44	8546	BALLANGEN
Bane NOR SF	Postboks 4350	2308	HAMAR
Beiarn kommune	Moldjord	8110	MOLDJORD
Besteforeldrenes Klimaaksjon	Postboks 10	5648	FUSA
Bindal kommune	Oldervikveien 5	7980	TERRÅK
Bodø kommune	Postboks 319	8001	BODØ
Brønnøy kommune	Rådhuset	8905	BRØNNØYSUND
Buskerud fylkeskommune	Postboks 3563	3007	Drammen
Byggenæringens Landsforening	Postboks 7187 Majorstua	0307	OSLO
Bø kommune	Veaveien 50	8475	STRAUMSJØEN
Den Norske Turistforening	Youngstorget 1	0181	OSLO
Direktoratet for forvaltning og IKT	Postboks 8115 Dep	0032	OSLO
Direktoratet for mineralforvaltning	Postboks 3021 Lade	7441	TRONDHEIM
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	Postboks 2014	3103	TØNSBERG
Dønna kommune	Krunhaugen 1	8820	DØNNA
Eldrerådet	Fylkeshuset	8048	BODØ
Enova			
Evenes kommune	Postboks 43	8539	BOGEN I OFOTEN
Fauske kommune	Postboks 93	8201	FAUSKE
Finnmark fylkeskommune	Fylkeshuset	9815	VADSØ
Fiskeridirektoratet Region Nordland	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
Flakstad kommune		8380	RAMBERG
Forum For Natur og Friluftsliv i Nordland	Eiaveien 5	8208	FAUSKE
Framtiden i Våre Hender Nord	Øvre Maryborgveg 19B	9010	TROMSØ
Fylkesmannen i Nordland	Postboks 1405	8002	BODØ
Gildeskål kommune	Postboks 54	8138	INNDYR
Grane kommune	Industriveien 2	8680	TROFORS
Hadsel kommune	Rådhusgata 5	8450	STOKMARKNES
Hamarøy kommune	Oppeid	8294	HAMARØY
Hattfjelldal kommune	O.T.Olsens vei 3 A	8690	HATTFJELLDAL
Hedmark fylkeskommune	Postboks 4404, Bedriftssenteret	2325	HAMAR
Helgeland regionråd	Postboks 405	8801	SANDNESSJØEN

Likelydende brev sendt til:

Helse Nord RHF	Sjøgata 10	8001	BODØ
Hemnes kommune	Sentrumsveien 1	8646	KORGEN
Herøy kommune	Silvalveien 1	8850	Herøy
Hold Norge Rent	Øvre Vollgate 6	0158	OSLO
Hordaland fylkeskommune	Postboks 7900	5020	BERGEN
Husbanken Nordland	Postboks 1404	8002	BODØ
Indre Helgeland regionråd	Postboks 564	8601	MO I RANA
Infinitum AS	Postboks 447 Skøyen	0213	OSLO
Innovasjon Norge	Torvgata 2, 2.etasje	8006	BODØ
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Postboks 8112 Dep	0032	OSLO
KS	Postboks 1378	0114	OSLO
Leirfjord kommune	Skoledalsveien 39	8890	Leirfjord
Lo Stat Distriktskontor Bodø	Nyholmsgata 15	8005	BODØ
Lofotrådet	Postboks 406	8376	LEKNES
Lurøy kommune	Rådhuset	8766	LURØY
Lødingen kommune	Postboks 83	8411	LØDINGEN
Mattilsynet	Felles postmottak	2381	BRUMUNDDAL
Meløy kommune	Gammelveien 5	8150	Ørnes
Miljøagentene	Mariboegate 8	0183	OSLO
Miljødirektoratet	Postboks 5672, Torgarden	7485	TRONDHEIM
Miljøstiftelsen Bellona	Postboks 2141 Grunerløkka	0505	OSLO
Moskenes kommune	Rådhuset	8390	REINE
Møre og Romsdal fylkeskommune	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Naf AS	Postboks 6682 Etterstad	0609	OSLO
Narvik kommune	Postboks 64	8501	NARVIK
Naturvernforbundet i Nordland	c/o Bjørn Økern Postboks 14	8842	BRASØY
Nesna kommune	Movegen 24	8700	NESNA
Nho Logistikk og Transport Region Nord-Norge	Postboks 414	8001	BODØ
NJFF Nordland	Folkets Hus	8005	BODØ
Nord universitet	Postboks 1490	8049	BODØ
Nordland Bonde & Småbrukarlag	c/o Astrid T. Olsen Kjerringøyveien 1154	8093	KJERRINGØY
Nordland fylkeskommune		8048	BODØ
Nordlandsforskning	Postboks 1490	8049	BODØ
Nordlandssykehuset HF	Postboks 1480	8092	BODØ
Norges Bondelag	Postboks 9354 Grønland	0135	OSLO
Norges Miljøvernforbund	Postboks 593	5806	BERGEN

Likelydende brev sendt til:

Norges vassdrags- og energidirektorat	Postboks 5091 Majorstuen	0301	OSLO
Norsk bergindustri	Postboks 7072	0306	OSLO
Norsk Elbilforening	Møllergata 16	0179	OSLO
Næringslivets Hovedorganisasjon	Postboks 5250 Majorstuen	0305	OSLO
Ofoten regionråd - Narvik kommune		8512	NARVIK
Olje- og energidepartementet	Postboks 8148 Dep	0033	OSLO
Oppland fylkeskommune	Postboks 988	2626	LILLEHAMMER
Rana kommune	Postboks 173	8601	MO I RANA
Riksantikvaren	Postboks 8196 Dep.	0034	OSLO
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130 Sentrum	4001	STAVANGER
Rødøy kommune	Rådhuset	8185	VÅGAHOLMEN
Røst kommune	Rådhuset	8064	RØST
Rådet for likestilling av funksjonshemmede	Fylkeshuset	8048	BODØ
Sabima	Postboks 6784 St. Olavs plass	0130	OSLO
Saltdal kommune	Kirkegata 23	8250	ROGNAN
Salten regionråd	Postboks 915	8001	BODØ
Sametinget	Åvjovárgeaidnu 50	9730	KARASJOK
Skognæringa Kyst	Postboks 2501	7729	STEINKJER
Sogn og Fjordane fylkeskommune	Askedalen 2	6863	LEIKANGER
Sortland kommune	Postboks 117	8401	SORTLAND
Statens vegvesen	Postboks 8142 Dep.	0033	OSLO
Vegdirektoratet			
Steigen kommune	Leinesfjord	8283	LEINESFJORD
Syklistenes Landsforening Bodø	c/o Lars Christensen Greisdalsveien 16A	8028	BODØ
Sømna kommune	Kystveien 84A	8920	SØMNA
Sørfold kommune	RÅDHUSET	8226	STRAUMEN
Sør-Helgeland regionråd	Postboks 473	8901	BRØNNØYSUND
Telemark fylkeskommune	Postboks 2844	3702	SKIEN
Tjeldsund kommune	Rådhuset	9444	HOL I TJELDSUND
Troms fylkeskommune	Postboks 6600	9296	Tromsø
Træna kommune	Postboks 86	8770	TRÆNA
Trøndelag fylkeskommune	Fylkets hus	7735	STEINKJER
Tysfjord kommune	Postboks 104	8591	KJØPSVIK
Ungdommens fylkesråd			
Ungt Entreprenørskap Nordland	Sandgata 5a	8001	BODØ
Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Hansine Hansens veg 18	9019	TROMSØ
Utdanningsforbundet Nordland	Postboks 233	8001	BODØ
Vefsn kommune	Postboks 560	8651	MOSJØEN

Likelydende brev sendt til:

Vega kommune	Rørøyveien 10	8980	VEGA
Vest-Agder fylkeskommune	Serviceboks 517	4605	KRISTIANSAND S
Vesterålen regionråd	Postboks 243	8401	SORTLAND
Vestfold fylkeskommune	Postboks 2163	3103	TØNSBERG
Vestvågøy kommune	Postboks 203	8376	LEKNES
Vevelstad kommune	Kommunehuset	8976	VEVELSTAD
Værøy kommune	Sørland 33	8063	VÆRØY
Vågan kommune	Postboks 802	8305	SVOLVÆR
Zero Emission Resource Organisation	4. etasje Youngstorget 1	0181	OSLO
Øksnes kommune	Storgata 27	8430	MYRE
Østfold fylkeskommune	Postboks 220	1702	SARPSBORG

REVISJON AV REGIONAL PLAN – KLIMAUTFORDRINGER I NORDLAND

Forslag til planprogram
Høringsfrist: 28. september 2018

I samsvar med plan- og bygningsloven sendes forslag til planprogram på høring og legges ut til offentlig ettersyn (pbl. §§ 4-1, 5-2 og 8-3). Merknader og innspill til planprogrammet sendes til post@nfk.no, eller:

Nordland fylkeskommune
Seksjon for plan og miljø
Fylkeshuset
8048 Bodø
innen 28. september 2018.

Etter høring vil fylkesrådet vedta endelig planprogram.

Nettside: <https://www.nfk.no/tjenester/miljo/>

Innhold

Innledning.....	1
Hva vi ønsker innspill på.....	1
Formål og virkeområde	1
Status og utfordringer, føringer og rammer	2
Satsingsområder	2
1. Kompetanse og kommunikasjon i Nordland.....	3
2. Reduksjon av klimagassutslipp i Nordland.....	3
3. Klimatilpasning i Nordland.....	3
4. Miljø – forslag til satsningsområder	3
Organisering og planprosess	4
Konsekvensutredning ikke aktuelt	4
Planprosessen	4
Organisering av planarbeidet	5
Medvirkning.....	5
Delutredninger og framdriftsplan.....	6
Framdriftsplan	7
Vedlegg - Føringer og rammer.....	1

Innledning

Fylkestinget er planmyndighet for regionale planer og vedtok i desember 2011 *Regional plan – klimautfordringene i Nordland*. Planen legger til rette for en målrettet innsats for å tilpasse Nordlandssamfunnet til et endret klima og samtidig bidra til å redusere utslippene av klimagasser.

Siden gjeldende plan ble vedtatt har Parisavtalen trådt i kraft og Norge har fått sin første klimalov. Klimautfordringene er fortsatt en av de største utfordringene menneskeheten står overfor i dag. Nordlandsamfunnet utvikler seg også og det er derfor et behov for å oppdatere den regionale klimaplan. Nye målsettinger, strategier og tiltak vil bidra til å imøtekomme det grønne skiftet og være et steg fremover på veien mot nullutslippsamfunnet.

Fylkestinget har vedtatt oppstart av revisjon av gjeldende regional plan i fylkestingsak 120/16. Ved revisjon av regionale planer er det krav om å utarbeide et planprogram. Planprogrammet gjør rede for formålet med revisjonen, planprosessen, opplegg for medvirkning og hvilke alternativer vil bli vurdert samt behovet for utredninger. Planprogrammet er med andre ord en oppskrift for revisjonsarbeidet.

Etter planprogrammet blir vedtatt av fylkesrådet vil det være tilgjengelig på fylkeskommunes nettside.

Hva vi ønsker innspill på

Det er mulig å gi innspill til hele planprogrammet inkludert vedlegg, men vi ønsker især innspill på organiseringen av medvirkning og hvilke satsingsområder planen bør omfatte. Selv om det er en sterk kopling mellom klima og miljø foreslår vi miljø som eget satsingsområde. Vi ønsker derfor spesielt innspill til aktuelle miljøutfordringer som planen bør omhandle.

Formål og virkeområde

Fylkestinget har, som del av regional planstrategi, vedtatt at gjeldende plan *Regional plan – klimautfordringer i Nordland* skal revideres. Det er et behov for å styrke det regionale klimaarbeidet og integrere dette i et strategisk verktøy med en helhetlig tilnærming til klima, energi og miljø. Det foreslås derfor å rullere planen og samtidig inkludere miljø som eget tema i planen.

- Planarbeidet skal bidra til oppdaterte regionale målsettinger, strategier og tiltak innen klima og miljø.
- Planen vil gjelde for Nordland fylke.
- Planen skal kommunisere sitt innhold tydelig.

Det tilhørende årlige handlingsprogrammet skal beskrive hvilke tiltak og virkemidler som kan bidra til å oppnå målsettingene. Det skal tydelig fremgå hva som skal gjennomføres når og hvem som har ansvar for gjennomføring.

Handlingsprogrammet vil bestå av konkrete og så langt mulig målbare tiltak.

Handlingsprogrammet skal vurderes hvert år av fylkestinget slik at nye treffsikre tiltak kan inkluderes og allerede gjennomførte tas ut. Dette er i henhold til plan- og bygningsloven §8-1. Tiltak skal vurderes i årlige budsjettprosesser og kobles opp mot økonomiplan.

Planen skal både omfatte fylkeskommunens rolle som myndighet og samfunnsutvikler med ansvar for planlegging, og rollene som tjenesteyter, innkjøper, eiendomsforvalter mm. Planen skal gjelde perioden 2019 til 2030.

Status og utfordringer, føringer og rammer

Det er laget et eget notat med status- og utfordringer i fylket. Fylkeskommunen mottar også gjerne innspill til notatet. I tillegg skal ny kunnskap om dagens klima og miljøutfordringer, klimaframskrivninger og erfaringer gjort fra arbeidet med eksisterende plan og handlingsprogram brukes i dette arbeidet.

Føringer og rammer for planarbeidet er finnes vedlagt dokumentet du leser nå.

Satsingsområder

Bærekraftig utvikling vil være et gjennomgående tema i hele planen. Det foreslås å dele planen inn i 4 satsingsområder med tilhørende målsettinger. For hvert satsingsområde vil det gjøres en utredning av virkemidler som tenkes benyttet for å nå målsettingene. Det skal være et klart skille mellom fylkeskommunens interne og eksterne handlingsrom. Dette skillet vil avhenge av tiltakets art, samarbeidspartnere og finansieringsmetoder. Muligheten for fylkeskommunal styring av tiltak vil variere i sammenheng med fylkeskommunens handlingsrom. Dette skal også fremgå av handlingsprogrammet.

Konkrete målsettinger om reduksjon av klimagassutslipp i Nordland foreslås å være rettet mot ikke-kvotepliktig sektor.

Det vil eksempelvis bli vurdert tiltak som kan føre til reduksjon i utslipp av klimagasser, redusert energibruk og bruk av energi fra fornybare kilder. I tillegg vil det bli vurdert ulike typer tiltak innen samarbeid, kompetansebygging og kommunikasjon.

Der det er mulig skal mål og tiltak tidfestes, kostnadsberegnes og effekten tallfestes (f.eks. kilowattimer eller tonn CO₂-ekvivalenter).

Følgende satsingsområder skal det legges vekt på i planarbeidet. For hvert område er det listet i stikkord hva satsingsområdet skal omhandle.

1. Kompetanse og kommunikasjon i Nordland

- Informasjon om god kommunikasjon av klimautfordringer og tiltak
- Tiltak for å styrke tversektorielle klima- og miljønettverk og tilrettelegging for interkommunalt samarbeid om klima- og miljø tema
- Tiltak for kompetansebygging innen relevante tema - Kommunale klimanettverk, Klimapartner etc.
- Vurdere internasjonalt samarbeid.
- Ambisiøse mål for klima- og miljøkompetanse i Nordland
- Ambisiøse mål for klima- og miljøkommunikasjon i Nordland

2. Reduksjon av klimagassutslipp i Nordland

- Informasjon om direkte klimagassutslipp i fylket fordelt på kilder/sektorer – med fokus på ikke-kvotepliktig sektor.
- Informasjon om indirekte klimagassutslipp fra offentlig sektor.
- Informasjon om energisystem, energiforsyning og forbruk av energi innen fylkets grenser, herunder tilgang på miljøvennlige energiresurser.
- Framskrivning av utslippene i fylket om det ikke gjennomføres nye tiltak, forventet etterspørsel etter energi og forventet ny energiproduksjon. Framskrivingsperioden bør være minst ti år.
- Ambisiøse mål for utslippsreduksjoner.
- Ambisiøse mål for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i fylkeskommunal bygningsmasse og i fylkeskommunen for øvrig, herunder samferdsel.
- Tiltak og virkemidler for reduksjon av klimagassutslipp.

3. Klimatilpasning i Nordland

- Informasjon om forventede klimaendringer
- FylkesROS Nordland (risiko og sårbarhetsanalyse)
- Informasjon om sårbare områder i fylket innenfor ulike samfunnsområder
- Ambisiøse mål for klimatilpasning
- Tiltak og virkemidler for klimatilpasning
- Utredning av virkemidler som tenkes benyttes

4. Miljø som satsingsområde – under forslag til tema

- Marin forsøpling
- Lokal luftforurensing
- ? Ditt forslag

Herunder

- Informasjon om forventede problemstillinger
- Ambisiøse mål for miljø
- Tiltak og virkemidler for miljø
- Utredning av virkemidler som tenkes benyttes

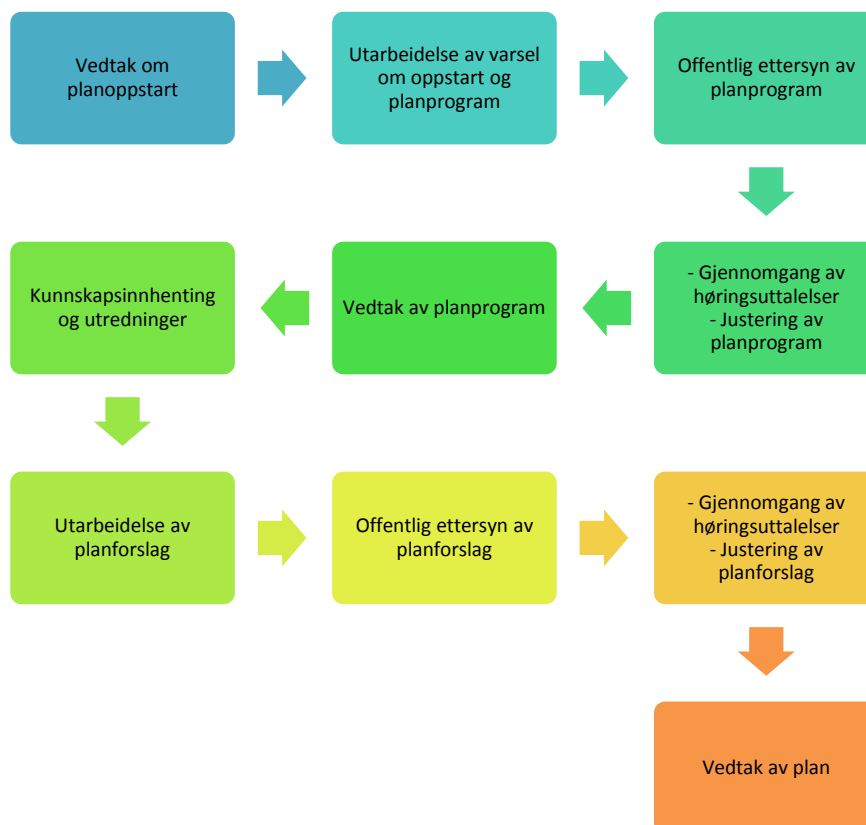
Organisering og planprosess

Plan- og bygningsloven sine krav om medvirkning, samarbeid, samråd, offentlighet og informasjon vil gjelde for prosessen. Dette vil sikre en forutsigbar prosess i samarbeid med berørte offentlige myndigheter og organisasjoner.

Konsekvensutredning ikke aktuelt

Egen konsekvensutredning (KU) er vanligvis ikke aktuelt for regionale planer for klima, energi og miljø. Siden planen ikke vil inneholde retningslinjer for utbygging og ikke inngår som del av en overordnet plan vil det ikke være aktuelt med KU for denne plan. Det er heller ikke krav om risiko og sårbarhetsanalyse (ROS) for slike tematiske planer.

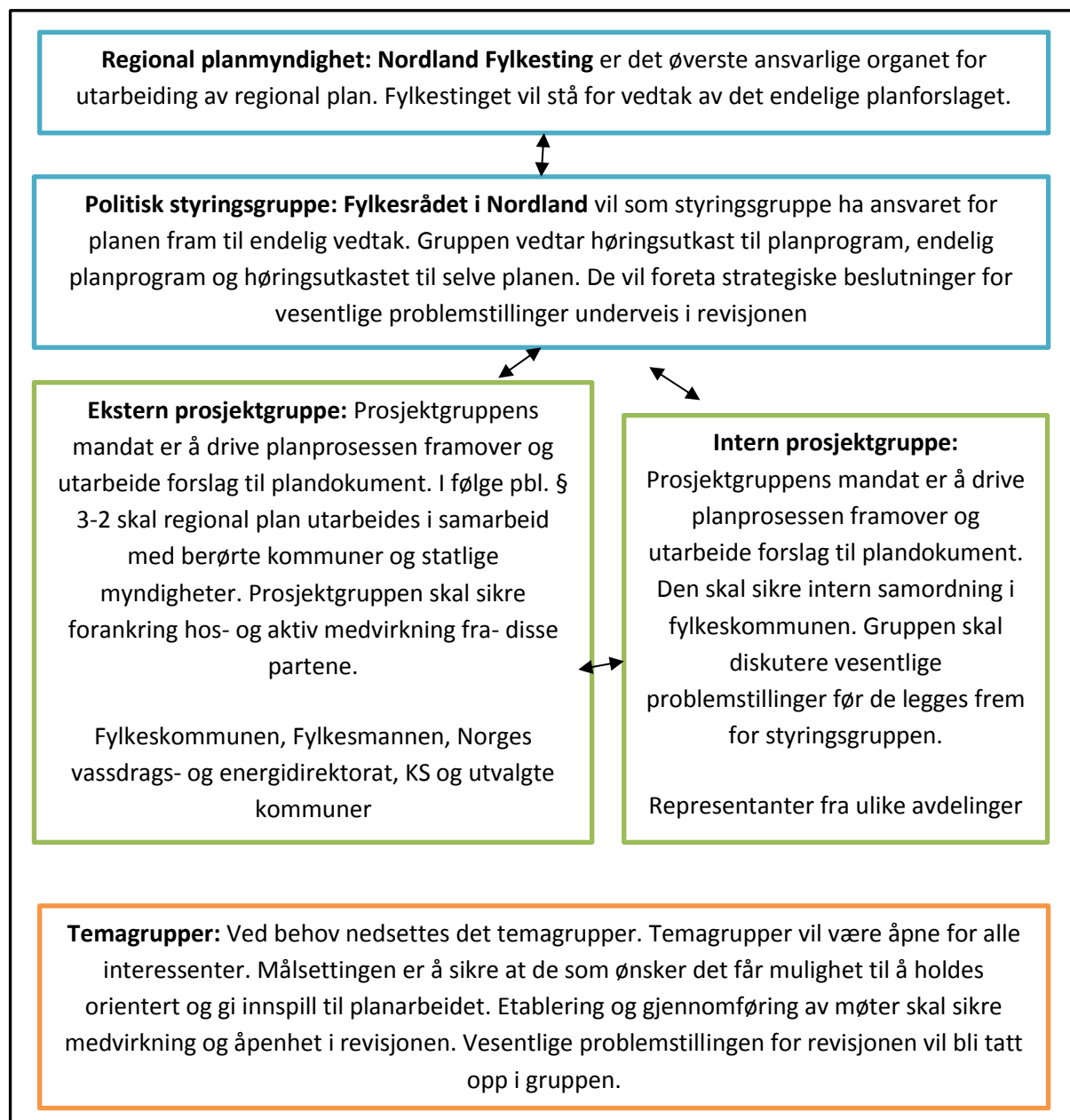
Planprosessen

Figur1. Prosess for gjennomføring av revisjonen. Politiske vedtak er merket med rødt, langsgående arbeid med grønt og høringsprosesser er merket med blått.

Organisering av planarbeidet

Planarbeidet vil organiseres etter Nordland fylkeskommunes parlamentariske styreform (se figur 2) og det vil legges stor vekt på politisk forankring.

Figur 2. Organisasjonsmodell for revisjonen, med beskrivelse av roller og ansvar.

Medvirkning

Medvirkning skal fremme åpenhet og likeverd i planprosessen og tillegg legge til rette for en universell utformet prosess. Vi vil i arbeidet legge vekt på samarbeid med næringsliv, frivillige organisasjoner, kommunale bedrifter, og andre lokale og regionale aktører.

Kommuner, Fylkesmannen, Statens vegvesen, Jernbaneverket, Kystverket, Avinor, interkommunale avfallsselskap, områdekonsesjoner kraft; e-verk etc., interesseorganisasjoner vil på ulike måter bli bedt med i arbeidet. I tillegg vurderes det en mediestrategi for planarbeidet for å sikre rett informasjon til rett tid.

Det er ellers lagt opp til følgende typer medvirkning i planarbeidet:

- Klimaseminar/fagseminar med næringsliv, frivillige organisasjoner, regionale organer, kommuner, fagmiljø mfl. – heriblant et interesse møte for opprettelse av Klimapartner.
- Seminar, møter eller andre aktiviteter knyttet til høring av planutkast, heriblant fagseminarer internt i fylkeskommunen.
- Elektronisk kommunikasjon gjennom nettsteder, sosiale medier o.a.
- Deltakelse i planforum og plannettverk, planarbeid møte mm. i regi av andre.

I tillegg blir det gjennomført høring av planforslag etter reglene i pbl. § 8-3, jf. § 5-2. Innspill til høringene vil legges ut på fylkeskommunens nettsider og vurderes ved utarbeiding av endelig planprogram og plan.

Delutredninger og framdriftsplan

En god plan forutsetter et godt kunnskapsgrunnlag. Det er et behov for kunnskap om både utfordringer og tiltak og kan oppsummeres slik:

- Analyser og kartlegging av behov og muligheter innen kompetanse og nettverk.
- Undersøke behov og muligheter knyttet til klimatilpasning i et «grønt skifte».
- Klimafotavtrykk for kommuner i Nordland.
- Framskrivning av utslipp uten gjennomføring av nye tiltak.
- Utredning av virkemidler som tenkes benyttet for å nå målsettingene- kostnader og tallfesting av effekten.
- Vurdering av kommunenes klima- og energiplaner med vekt på tiltak og måloppnåelse samt områder som må løses på regionalt nivå.
- Informasjon om sårbare områder i fylket innenfor ulike samfunnsområder.
- Evaluering av *Regional plan – klimautfordringer i Nordland*.

Følgende utredninger er allerede gjennomført og vil bli brukt i planarbeidet:

- Oversikt over energisystem og energiforsyning i fylket.
- Klimagassregnskap for fylkeskommunens egen aktivitet (miljøfyrtårn) og klimafotavtrykk for fylkeskommunens virksomhet.

I tillegg vil det ved behov bli gjennomført utredninger innenfor tema miljø.

Det tas sikte på planvedtak i fylkestinget innen juni 2019. Det er satt opp følgende framdriftsplan:

Framdriftsplan

Aktivitet/Måned	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug
Skrive planprogram																
Politisk behandling før høring - Fylkesrådssak																
Høring / off. ettersyn (minst 6 uker)																
Oppsummere høringsuttalelser																
Politisk beh. etter høring - Fylkesrådssak																
Utredninger og kunnskapsinnhenting																
Sammenstille forslag til klima- og miljøplan																
Møte/seminar med private og offentlige interessenter/fylkeskommunal seminarserie																
Politisk behandling før høring - Fylkesrådssak																
Høring / off. ettersyn (minst 6 uker)																
Oppsummere høringsuttalelser																
Politisk beh. etter høring - Fylkestingssak																
Utarbeide endelig plan, kunngjøring																

Politisk sak

Utarbeiding

Høring

Vedlegg - Føringer og rammer

Nasjonale føringer

Nasjonale forventninger

Regjeringen forventer at fylkeskommuner og kommuner legger vekt på reduksjon av klimagassutslippene, energiomlegging og energieffektivisering gjennom planlegging og lokalisering av næringsvirksomhet, boliger, infrastruktur og tjenester. Det forventes også at det tas hensyn til klimaendringer og risiko og sårbarhet i vår samfunns- og arealplanlegging og byggesaksbehandling. I tillegg forventes det at fylkeskommunene og kommunene identifiserer viktige verdier av naturmangfold og landskap, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, og ivaretar disse i regionale og kommunale planer.

Statlige planretningslinjer

Klima og miljøverndepartementet med har høsten 2017 sendt utkast til revidert statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene på høring. Planretningslinjen har tidligere kun omfattet klima- og energiplanlegging og vil nå også omfatte klimatilpasning. Retningslinjen legger vekt at kommunene, herunder fylkeskommunene, skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Når ny planretningslinje vedtas forventes det at planleggingen også skal bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene (klimatilpasning). Statlige retningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging legger spesiell vekt på fortetningspolitikk og boligbygging.

EUs kvotesystem

Norge er en del av EUs kvotesystem som omfatter utslipp fra landbasert industri, olje og gass og luftfart. EUs kvotesystem er ett av flere virkemidler som skal bidra til å nå målet om å redusere utslippene i Europa med 20 prosent innen 2020, sammenlignet med hva de var i 1990.

Parisavtalen – begrense temperaturstigning til under 1,5°C

Parisavtalen trådte i kraft 4. november 2016, under ett år etter den ble vedtatt under det 21. partsmøte til klimakonvensjonen i Paris, desember 2015. Formålet med avtalen er å styrke det globale samarbeidet mot den trusselen som klimautfordringene utgjør og styrke arbeidet med klimatilpasning. Dette skal blant annet gjøres ved å holde den globale temperaturstigningen godt under 2°C samtidig skal landene tilstrebe å begrense temperaturen til under 1,5°C sammenlignet med førindustrielt nivå.

Klimastrategi for 2030 - 40 % reduksjon fra 2005-2030

Meld. St. 41 (2016–2017) Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid legger til rette for betydelige utslippsreduksjoner nasjonalt. Strategien drøfter hvordan Norge skal redusere ikke-kvotepliktige utslipp, det vil i hovedsak si utslipp fra transport og jordbruk,

men også oppvarming, industri og petroleum. Regjeringen skal også fremme en langsiktig lavutslippsstrategi for 2050 i god tid før 2020.

Klimatilpasning i Norge

Meld. St. 33 (2012-2013) Stortingsmeldingen beskriver status for klimatilpasning i Norge, og hva regjeringen ønsket å gjøre videre på feltet.

Agenda 2030- Bærekraftsmålene

Meld. St. 24 (2016-2017) Felles ansvar for felles fremtid – bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk. Mål nummer 13 omhandler umiddelbar handling for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Sirkulær økonomi og marin plastforsøpling

Meld. St. 45 (2016–2017) Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi. Norsk avfallspolitikk skal legge til rette for høy utnyttelse av ressursene i avfallet og trygg håndtering av farlig avfall. Det overordnede nasjonale målet er at avfall skal gjøre minst mulig skade på mennesker og naturmiljø. Det er også et mål at veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten i landet, målt i BNP. Det er videre et mål om at 80 prosent av avfallet skal sikres god ressursutnyttelse gjennom materialgjenvinning og energiutnyttelse.

Regionale føringer

Gjeldende regional plan klimautfordringer i Nordland og tilhørende handlingsprogram omfatter mange viktige tema. En ny regional plan skal fortsatt omhandle utslippsreduksjon og klimatilpasning, samtidig som andre miljøtema skal behandles. Andre regionale planer har overlappende tematikk, så det blir viktig å samordne disse.

Fylkesplan for Nordland 2013-2025 med *Arealpolitiske retningslinjer*

Fylkesplan for Nordland 2013-2025 ble vedtatt av fylkestinget i februar 2013 (FT-sak 8/11) og har 3 målområder som legger føringer for arbeidet med regional utvikling. Til grunn for planen ligger prinsipper for bærekraftig utvikling.

- Livskvalitet – et aktivt og inkluderende samfunn
- Livskraftige lokalsamfunn og regioner – et attraktivt Nordland
- Verdiskaping og kompetanse – et nyskapende Nordland

Arealpolitiske retningslinjer gir føringer for arealforvaltningen i Nordland, men også for planlegging innen klima og klimatilpasning. Her oppfordres det blant annet til å belyse sårbarhet for og tilpasning til klimaendringer ved rullering av klima- og energiplaner.

FylkesROS for Nordland 2015

Fylkesmannen skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i fylket, blant annet gjennom å samarbeide med andre regionale aktører om å lage en risiko- og sårbarhetsanalyse for fylket (fylkesROS). FylkesROS er en felles plattform for å forebygge uønskede hendelser og styrke

samordningen av det regionale arbeidet med samfunnssikkerhet, beredskap og krisehåndtering. Analysen har tilhørende oppfølgingsplan med tiltak innen klimatilpasning og forebygging av naturskader.

Regional transportplan

Regional transportplan (2018-2029) har blant annet som hovedmål at :

- Fylkesvegnettet og fylkesvegferjesambandene skal være effektive, sikre og bærekraftige.
- Kollektivtransport skal gjøres til førstevalget ved reiser i byer og regioner.
- Det skal være en dobling i andelen sykling og gåing i løpet av planperioden.

Handlingsprogrammet inkluderer tiltak for å nå disse mål.

Regional plan for vannforvaltning

Regional plan for vannforvaltning for vannregion Nordland og Jan Mayen (2015) har som mål å sikre en helhetlig og langsiktig forvaltning av vannressursene i fylket. Det er et mål at flest mulig vassdragsområder skal ha god økologisk tilstand innen 2021. Vassdragets økologiske tilstand er derfor et moment som må vurderes ved nye vannkraftprosjekter og revisjon av konsesjoner til eksisterende utbygginger.

Regional plan for by- og regionsenterpolitikk (2017-2025)

Målet med planen er å utvikle kompakte, bærekraftige og innovative byer. Utgangspunktet skal være å utvikle den enkelte bys muligheter for utvikling i næringslivet, skape kompakte byer å bo og besøke, med effektive og bærekraftige løsninger.

Innovasjonsstrategi for Nordland

Innovasjonsstrategien skal følge opp visjonen definert i *Fylkesplan for Nordland*, samt mål definert i FoU-strategi for Nordland og flere sektorstrategier vedtatt av Fylkestinget. Dette er særlig strategi for reiseliv, fylkestingssaker om sjømat, industristrategi for Nordland og FoU-strategi for Nordland. Innovasjonsstrategien er en strategi for et nyskapende næringsliv i Nordland. Den omfatter ikke målgruppen offentlig sektor direkte.

NOTAT – STATUS OG UTFORDRINGER

Klima og miljø

Innhold

Bærekraftig utvikling - solidaritet med kommende generasjoner	1
Klimaet endrer seg	2
Klimaendringene påvirker natur og samfunn	3
Utslipp av klimagasser og kvotesystemet	5
Energiforbruk og produksjon i Nordland	8
Trender og utfordringer i fremtiden	9
Elbiler og ladestasjoner	11
Regional og kommunal planlegging	12
Klimakommunikasjon og nettverk	13
Marin forsøpling – et økende problem	13
Lokal luftforurensing.....	16
Befolkningsutvikling og verdiskaping	17
Referanser.....	19
Nettsider	19
<i>Figur 1:Økologisk fotavtrykk for Norge og India</i>	<i>1</i>
<i>Figur 2: Drivhuseffekten av CICERO og Naturfagsenteret.</i>	<i>2</i>
<i>Figur 3:Klimaprofil for Nordland</i>	<i>3</i>
<i>Figur 4:Utslipp til luft i Nordland i 2016 i CO₂ ekvivalenter fra ikke-kvotepliktig sektor.</i>	<i>7</i>
<i>Figur 5:Fordeling av klimafotavtrykk Nordland fylkeskommune år 2016</i>	<i>8</i>
<i>Figur 6: Estimert samlet energiforbruk i Nordland 2017.</i>	<i>9</i>
<i>Figur 7: Stasjonært energiforbruk Nordland 2017-2035</i>	<i>10</i>
<i>Figur 8: Energiforbruk til transport for Nordland 2017-2035</i>	<i>10</i>
<i>Figur 9:Antall elbiler i kommuner med flest elbiler i Nordland</i>	<i>11</i>
<i>Figur 10: Antall kommunedelplaner med. tema klima og hvilket år de ble vedtatt</i>	<i>12</i>
<i>Figur 11:Marint avfall i Lofoten i 2017</i>	<i>14</i>
<i>Figur 12:Kilder til mikroplast</i>	<i>15</i>
<i>Figur 13: Mengde avfall og strekning ryddet i løpet av strandryddedagen i Norge</i>	<i>16</i>
<i>Figur 14: Befolkningsutvikling i Nordlands regioner de siste 10 årene</i>	<i>17</i>
<i>Figur 15: Verdiskaping per sektor (milliarder NOK)</i>	<i>18</i>
<i>Figur 16: Driftsmargin (i %) og omsetning (i milliarder NOK) per sektor</i>	<i>18</i>
<i>Tabell 1: Utslipp til luft i Nordland. Kilde Miljødirektoratet.</i>	<i>6</i>
<i>Tabell 2: Antall elbiler i kommuner i Nordland i 2016. Kilde SSB.no</i>	<i>11</i>
<i>Tabell 3: Svar fra spørreundersøkelse til kommuner i Nordland høsten 2017 på spørsmål om status på ulike klimatiltak i kommunen</i>	<i>11</i>
<i>Tabell 4:Status for klimaplaner i kommuner i Nordland. Data hentet fra kommuner og fra nettsøk</i>	<i>12</i>

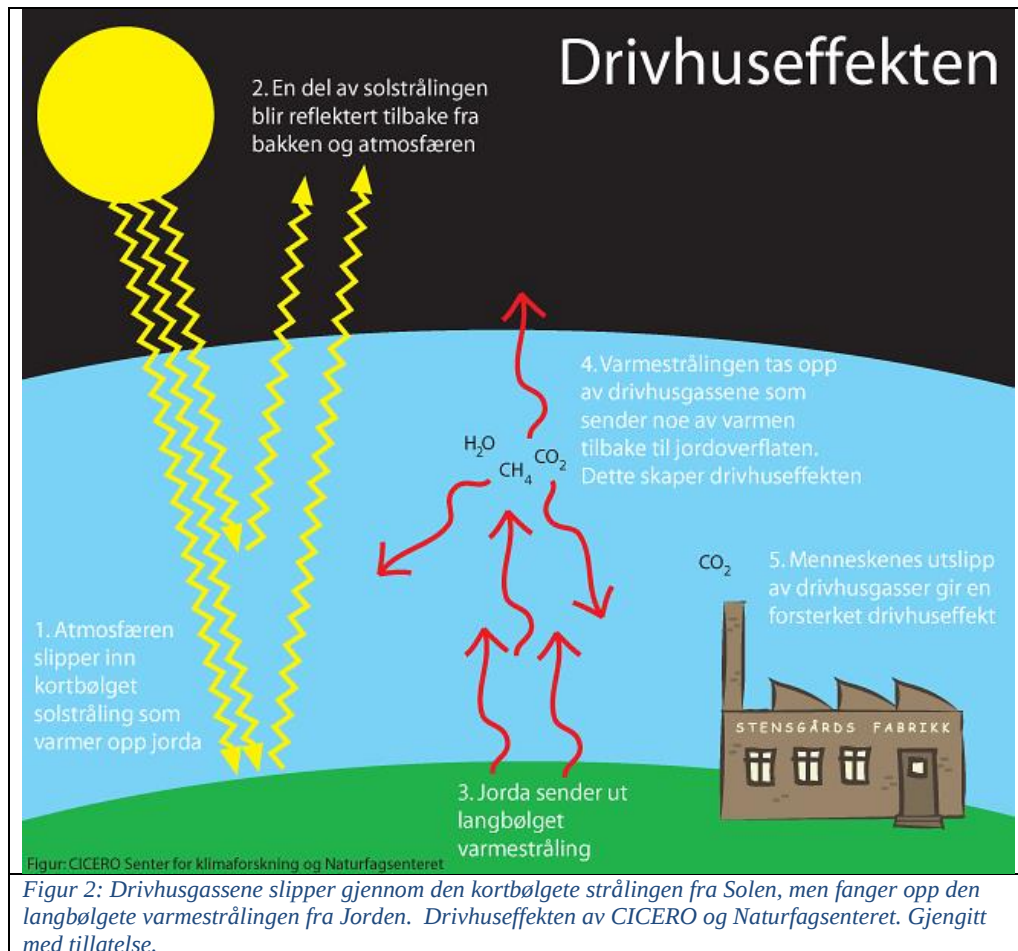
Bærekraftig utvikling - solidaritet med kommende generasjoner

Bærekraftig utvikling betegner en framtidig utvikling som tar hensyn til kommende generasjoner, i tillegg til alle de som lever i dag. Bærekraftig forvaltning må baseres på en balanse mellom sosial og økonomisk utvikling og økologisk tilnærming. Naturen er vårt livsgrunnlag og måten vi lever på har derfor konsekvenser for både mennesker og natur, både i dag og i fremtiden. Vi sier at Norge har et høyt økologisk fotavtrykk (Figur 1). Dette er basert på hvor mange vi er, hvor god plass vi har og hvor mye og hvor effektivt vi forbruker.

Klimaet endrer seg

Klimaet forteller noe om værforholdene på et sted over tid. Menneskeskapte utslipp av klimagasser også kalt drivhusgasser, som blant annet CO₂ - regnes av de fleste klimaforskere som hovedårsaken til klimaendringene. Utslippene forsterker den naturlige drivhuseffekten og konsekvensen er en stigende gjennomsnittstemperatur på jorden (Figur 2).

Utslipp av klimagasser omhandler heretter kun menneskeskapte utslipp fra f.eks. forbrenning av fossilt brensel og ikke klimagasser i det naturlige kretsløpet. De viktigste klimagassene er karbondioksid (CO₂), metan (CH₄) og lystgass (N₂O). I klimagassregnskaper omregnes metan og lystgass ofte til CO₂ ekvivalenter for å tilsvare den effekten CO₂ har på den globale oppvarmingen.

Allerede observerte klimaendringer

Nordland fylke har i likhet med sin omverden de siste tiårene allerede opplevd endringer i klimaet som følge av global oppvarmingen. Det har kort sagt blitt varmere, spesielt de siste 40 år og våtere, spesielt de siste 20 år (Meterologisk institutt, 2018). Ifølge FNs klimapanel har temperaturen også steget på verdensbasis, nedbørsmønstre har endret seg, permafrosten tiner, havet har blitt varmere, havnivået har steget og havet har blitt surere. Det er også observert endringer i ekstremvær siden 1950. Klimaendringene merkes sterkt i Arktis, hvor

gjennomsnittlig årstemperatur har økt dobbelt så mye i forhold til resten av verden de siste tiårene.

Framtidige klimaendringer

Klimaprofil Nordland ble lansert våren 2016 og gir en regional fremstilling av hvilket klima vi kan forvente i Nordland i framtiden. Hovedkonklusjonene er at det er økt sannsynlighet for

ØKT SANNSYNLIGHET Kraftig nedbør Det er forventet at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig både i intensitet og hyppighet. Dette vil også føre til mer overvann Regnflom Det forventes flere og større regnflommer Jord-, flom- og sørpeskred Økt fare som følge av økte nedbørmengder Stormflo Som følge av havnivåstigning forventes stormflonivået å øke	MULIG ØKT SANNSYNLIGHET Tørke Til tross for vesentlig mer sommernedbør, kan høyere temperaturer og økt fordampning gi noe økt fare for tørke Isgang Kortere isleggingssesong, hyppigere vinterisganger samt isganger høyere opp i vassdragene Snøskred Med et varmere og våtere klima vil det oftere falle regn på snødekket underlag. Dette kan redusere faren for tørrsnøskred og øke faren for våtsnøskred i skredutsatte områder
UENDRET ELLER MINDRE SANNSYNLIGHET Snøsmelteflom Snøsmelteflommene vil komme stadig tidligere på året og bli mindre mot slutten av århundret <i>Figur 3: Sammenheng som viser forventede endringer i Nordland fra 1971-2000 til 2071-2100 i klima, hydrologiske forhold og naturfarer som kan ha betydning for samfunnssikkerheten. Kilde: (Norsk klimaservicesenter, 2016)</i>	USIKKERT Sterk vind Trolig liten endring Steinsprang og steinskred Hyppigere episoder med kraftig nedbør vil kunne øke hyppigheten av disse skredtypene, men hovedsaklig for mindre steinspranghendelser Fjellskred Det er ikke forventet at klimaendringene vil gi vesentlig økt fare for fjellskred Kvikkleireskred Økt erosjon som følge av kraftig nedbør og økt flom i elver og bekker kan utløse flere kvikkleireskred

kraftig nedbør, regnflom, jord- flom- og sørpeskred og stormflo (Figur 3)

Klimaendringene påvirker natur og samfunn

Klimaprofilen for Nordland oppsummerer hvordan klimaet vil endre seg om vi ikke klarer å redusere våre utslipp. Disse endringer vil ha virkning på både natur og samfunn i Nordland. I tillegg vil klimaforandringer i verden for øvrig påvirke Nordlandsamfunnet gjennom endringer i verdensøkonomien. Importvarer forventes f.eks. å bli dyrere og migrasjon forventes å øke (Prytz, 2018). For en fullstendig gjennomgang av klimautfordringer og påvirkning på ulike sektorer henvises det til nettsiden www.klimatilpasning.no.

Klimatilpasning – et gjenstridig problem

Klimatilpasning er tilpasning til dagens klima og til fremtidens klima. Det handler om at samfunnet begrenser og unngår ulemper knyttet til klimaendringer og drar nytte av eventuelle fordeler. For å forberede samfunnet trenger vi kunnskap om hvordan klimaet vil påvirke alt fra kraftmarkedet til sykdommer i tillegg til planlegging som tar høyde for dette.

Klimatilpasning er et gjenstridig problem ettersom det krever høy grad av samordning fra ulike sektorer.

Ekstremvær og luftforurensing påvirker vår helse

Klimaendringene i form av temperaturstigninger og forurensning vil påvirke vår helse både direkte og indirekte (Folkehelseinstituttet, 2014). Hetebølger, tørkeperioder og ekstremvær kan gi økt dødelighet, skader, sykdommer og helseplager. Indirekte effekter kan være økt forekomst av flåttbåra infeksjoner og økt forekomst av pollenallergi som følge av varmere klima og forlenget vekstsesong. Ozon, sotpartikler og svevestøv fra luftforurensning og frigjøring av miljøgifter fra ismelting i Arktis kan gi en lang rekke av forverring av sykdommer som eksempelvis luftveis- og hjertekarlidelser og økt forekomst av for tidlig død i befolkningen.

Regnflommer og klimapolitikk utfordrer landbruket

Landbruk og matproduksjon påvirkes direkte av endringer i klimaet og effekten kan være både positiv og negativ. I Nordland vil mer kraftig nedbør og regnflommer utfordre landbruket, mens lengre vekstsesonger kan øke produksjonen. I sum forventes det globalt at de negative effekter vil overstige de positive frem mot 2100. Dette vil ha betydning for matsikkerheten i Norge ettersom vi ikke er selvforsynte med mat. I tillegg er landbruket en stor utslippskilde til klimagasser og en stor utfordring fremover vil være å motvirke klimaendringer ved å redusere utslipp og samtidig øke produksjon under mer krevende forhold.

Fiskearter har allerede begynt å endre sin utbredelse som resultat av varmere hav. Fisk på vandring kan gi et større mangfold av fisk i nordlige havområder, mens havforsuring kan true næringskjeden gjennom negative effekter på koraller og marine dyr og planter med kalkskjelett.

Naturmangfold og økosystemer er sårbare ovenfor klimaendringer

På samme måte som klimaendringer påvirker helsen til mennesker vil endringene også få konsekvenser for både dyr og planter på land og til vand. Naturmangfold risikeres å gå tapt og mange arter må flytte på seg eller endre atferdsmønster. Trærne vil vokse mer og tregrensen stige, på samme måte som fiskearter vil forskyves nordover. Vi kan for eksempel få mer ansjos og sardin i Nordsjøen, mens sild og makrell ventes å få større utbredelse lenger nord.

Mildt klima bryter ned kulturminner

Gjengroing, frostsprengning og ekstremvær kan skade og true kulturminner og kulturmiljøer i takt med endring av klimaet. Et mildere klima gjør at gamle bygninger blir mer utsatt for råte, sopp og treskadeinsekter. Klimaendringer vil derfor gi eiere og forvaltere av kulturminner en

Grane kirkested med langkirke innviet i 1860. foto Kari Torp Larsen og Ruth Tove Trang-Liljar.

større utfordring når det gjelder å ta vare på kulturarven.

Utslipp av klimagasser og kvotesystemet

Selv om det ser ut til at vi Norge har klart å stoppe *økningen* av klimagassutslipp øker de globalt. Klimagassutslipp skjer i hele verden på samme vis som klima er et globalt fenomen med lokale variasjoner. I 2016 var det nasjonalt 3% høyere klimagassutslipp i forhold til 1990. Likevel var utslippene i 2016 drøyt 1 prosent mindre enn for 2015. Sammenlignet med lande som Danmark, Tyskland og England har vi ikke klart å redusere utslippene våre nevneverdig. I klimagassstatistikk er det vanlig å dele mellom kvotepliktig og ikke kvotepliktig sektor. Klimakvotesystemet setter et tak på utslippene som tilsvarer den mengden CO2 som sektoren kan slippe ut i henhold til klimamålene. Klimakvotesystemet er et av EUs virkemidler for å redusere klimagassutslipp og omfatter, olje og gassnæringen, landbasert industri og luftfart innenfor EØS- området.

Industrien har gått foran (kvotepliktig sektor)

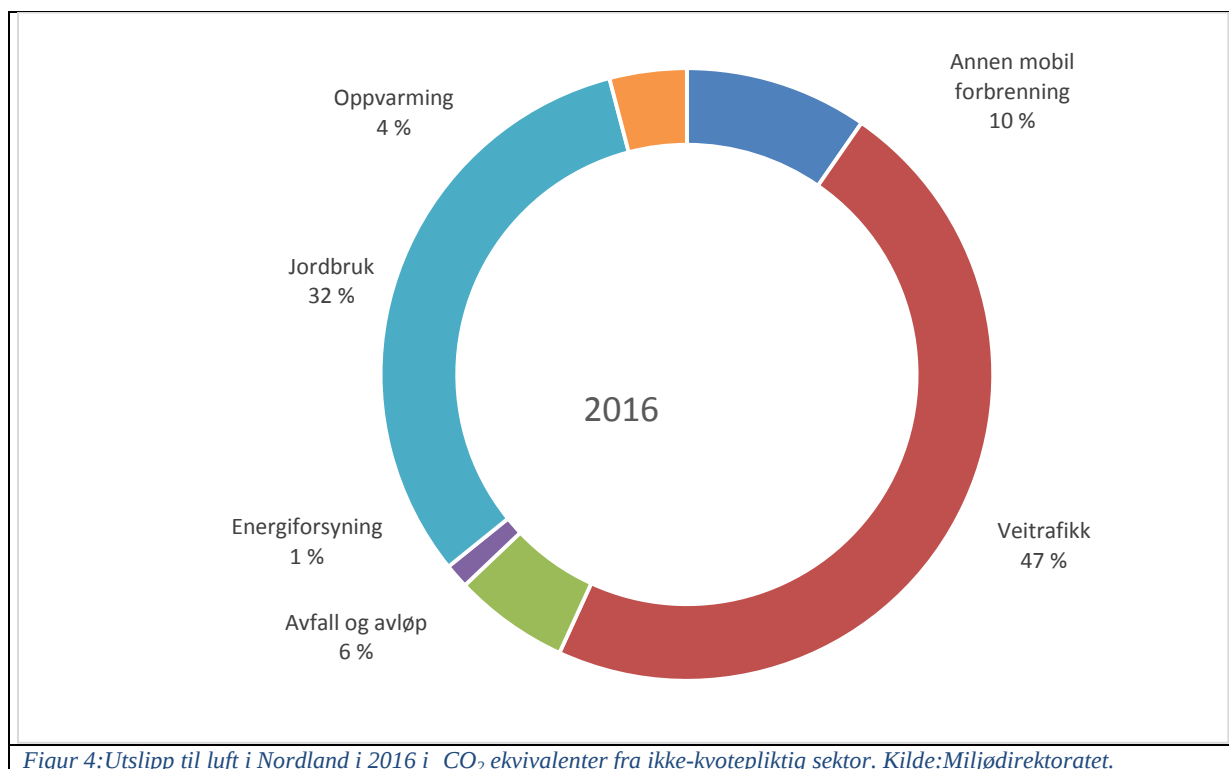
Norge har redusert utslippene fra industrien med nesten 40 % fra 1990 til 2014, mot 45 % samlet i Europa (Miljødirektoratet, 2017). Reduksjonen i Europa skyldes i stor grad reduksjon av CO₂, mens reduksjonene i Norge hovedsakelig skyldes reduksjon av andre klimagasser. I sum har den Norske industriproduksjonen økt i denne perioden. Utslippene fra industrien er dominert av produksjon av metaller som jern, stål og aluminium, kjemisk og mineralsk (sement) industri samt treforedling. Olje og gass sektoren omfatter utslipp fra landanlegg. Aktiviteter på kontinentalsokkelen faller utenfor denne statistikk. Fremover forventes det i EU som helhet reduksjoner på om lag 10 % i 2030 i forhold til 2010 i industrisektoren. I Nordland tyder den fylkesvise statistikk på en økning i utslipp siden 2009 når det gjelder sjøfart, industri og olje og gass (Tabell 1).

Utslipp av klimagasser i Nordland (ikke-kvotepliktig sektor)

Siden 2009 har det blitt sluppet ut ca. 1,1 million tonn CO₂-ekvivalenter i Nordland i året fra ikke kvotepliktig sektor (Tabell 1). De største utslippene er fra veitrafikk og jordbruk. Det har vært en tendens til en svak økning i utslippene fra 2009 til 2015. I 2016 later det til at denne tendensen stoppet. Figur 4 viser prosentvis fordeling av utslipp per sektor i 2016 for ikke-kvotepliktig utslipp.

Tabell 1: Utslipp til luft i Nordland. Kilde Miljødirektoratet.

	2009	2011	2013	2015	2016
Kvotepliktig					
Industri, olje og gass	1 592 841	1 714 933	1 528 276	1 618 894	1 705 544
Sjøfart	488 806	488 806	488 807	508 508	533 119
Luftfart	29 601	30 099	30 204	29 295	28 614
Sum	2 111 247	2 233 837	2 047 288	2 156 697	2 267 276
Ikke kvotepliktig					
Veitrafikk	487 193	503 829	487 711	496 113	474 551
Jordbruk	328 054	320 187	325 413	321 870	319 062
Annen mobil forbrenning	68 614	104 148	118 860	111 892	97 162
Avfall og avløp	84 395	81 553	76 005	66 508	61 138
Oppvarming	45 989	80 570	79 458	85 696	40 997
Energiforsyning	16 896	21 347	8 928	15 324	13 019
Sum	1 031 139	1 111 633	1 096 376	1 097 402	1 005 929

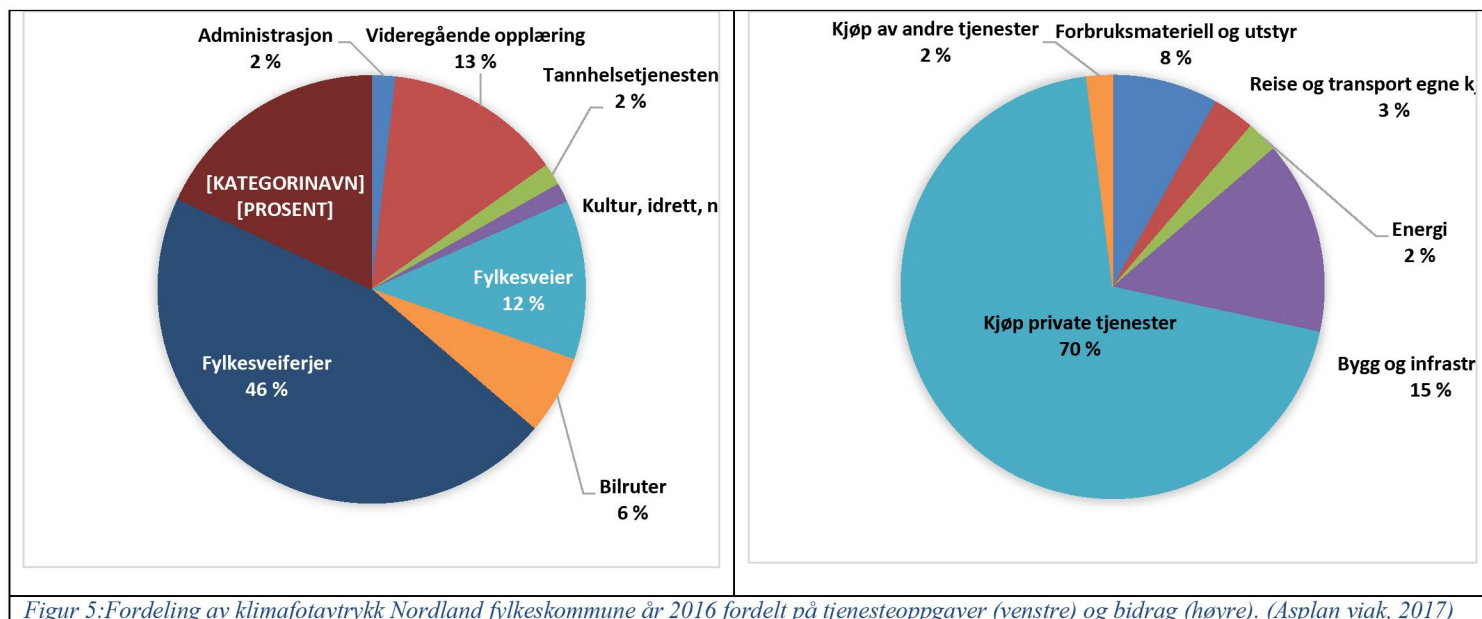
Figur 4: Utslipp til luft i Nordland i 2016 i CO₂ ekvivalenter fra ikke-kvotepliktig sektor. Kilde: Miljødirektoratet.

Ny kommunal utslippsstatistikk skal fange opp effekt av tiltak

Det finnes utslippstall på kommune- og fylkesnivå for årene 2009, 2011, 2013, 2015 og 2016 utgitt av Miljødirektoratet. Statistikken er foreløpig en betaversjon og det pågår et arbeid for å avgjøre hvor ofte og hvordan tallene skal oppdateres. Tallene omfatter beregnede utslipp for de tre gassene CO₂, lystgass og metan. Et mål med statistikken er at effekten av tiltak skal fanges opp i den nye statistikken. Statistikken er høyst brukervennlig og finnes her: <http://www.miljostatus.no/klimagassutslipp-kommuner>.

Beregnet klimafotavtrykk for Nordland fylkeskommune 2016

Regnskapet gir oversikt over de viktigste kildene til direkte og indirekte klimagassutslipp fordelt på bidrag (eksempelvis forbruk, energi og bygg) og på tjenesteoppgaver som videregående skoler, tannhelse osv. (Figur 5). Et klimafotavtrykk kjennetegnes med at man tar med alle klimabidrag, både direkte utslipp fra forbrenning av fyringsolje og drivstoff (scope 1), indirekte gjennom energibruk (scope 2), og indirekte gjennom alle andre kjøp av varer og tjenester (scope 3). I tillegg til økonomiske innsatsfaktorer (KOSTRA-rapportering) er det i analysen innhentet fysiske tall på energibruk for videregående skoler, samt drivstofftall for buss, båt og ferge. Det er kollektivtransporten som utgjør den største delen (70%) av det totale fotavtrykket. Hovedparten av dette er stort sett direkte utslipp fra forbrenning av drivstoff. Andre viktige områder er videregående skoler og fylkesveier. For skolene er det forbruksmateriell og utstyr som utgjør det største bidraget, mens fylkesveiene domineres av bidrag innen bygg og infrastruktur. Utslipp her er fra både investeringer og drift av vei. Hovedparten av bidragene fra utslipp i fylkeskommunen kommer indirekte gjennom kjøp av varer og tjenester. Her kan nevnes kjøp av private tjenester (70%). Det er en direkte kobling mellom dette utslippet fra kjøp av private tjenester og utslipp fra kollektiv da fylkeskommunen kjøper disse tjenestene fra det private.

Energiforbruk og produksjon i Nordland

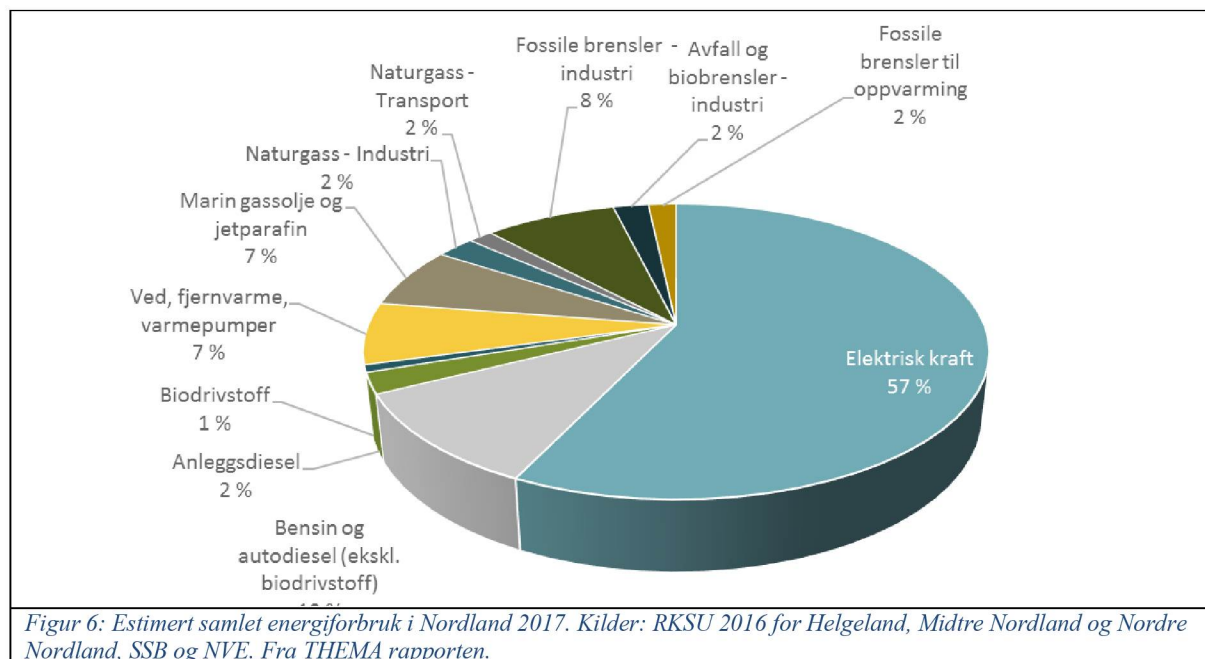
Utviklingen på energiområdet vil bli sterkt preget av innsatsen for å redusere globale klimagassutslipp. De fleste land søker å redusere klimaavtrykket fra kraftsektoren, men den norske kraftsektoren er allerede utslippsfri ettersom nesten all kraft produseres fra fornybare kilder. Utfasing av fossil energibruk i transport blir derfor et av de viktigste tiltakene for utslippskutt i Norge. Elektrifisering av transport, mulig økt bruk av hydrogen og utfasing av oljekjeler vil sammen med befolkningsvekst øke etterspørsel etter kraft fram til 2030. Deretter vil energieffektivisering bidra til en utfasing og reduksjon av energietterspørselen dersom ikke den industrielle aktiviteten øker.

Elektrisk kraft dominerer, men også mye bruk av fossil energi

Totalt energiforbruk i Nordland fylke i 2017 er anslått til 18,2 TWh. Stasjonært energiforbruk står for omkring 78 prosent av det samlede forbruket og transportsektoren for 22 prosent (THEMA , 2017).

Elektrisk kraft er den dominerende energibæreren med 57 prosent av samlet forbruk (Figur 6). Energiforbruk i transportsektoren består av bensin og diesel, marin gassolje og jetparafin, naturgass og biodrivstoff.

Bensin og autodiesel er de dominerende energikildene i transportsektoren, fulgt av marin gassolje og jetparafin. Biodrivstoff utgjør ca. 1 prosent av det totale energiforbruket og er hovedsakelig en konsekvens av innblandingskravet i veitransporten. Elektrisk kraft til elbiler utgjør foreløpig en liten del av det samlede forbruket.

Trender og utfordringer i fremtiden

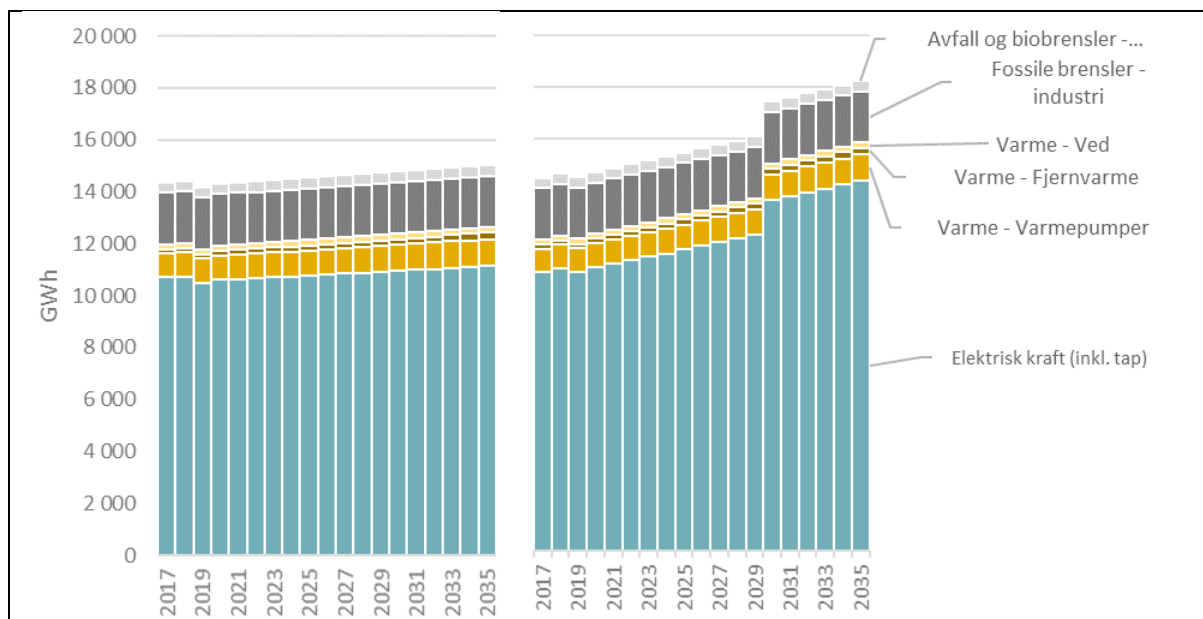
To teknologiske trender vil påvirke kraftbransjen betydelig framover: Økt digitalisering og rask teknologisk utvikling på distribuert energiproduksjon og -lagring. Det kan raskt bli kapasitetsutfordringer i sentralnettet til tross for planlagte investeringer. Utbygging av kraftnettet er svært dyrt og må kunne forsvares samfunnsøkonomisk.

Energiforbruket forventes å øke mot 2035

Energiforbruket er forventet å øke frem mot 2035. Økningen avhenger av veksten i industrien (Figur 7) og graden av elektrifisering av transportsektoren (Figur 8). Nedenfor er det presentert 2 ulike scenarioer fra THEMA rapporten. For detaljer rundt forutsetninger for hvert scenario henvises det til rapporten.

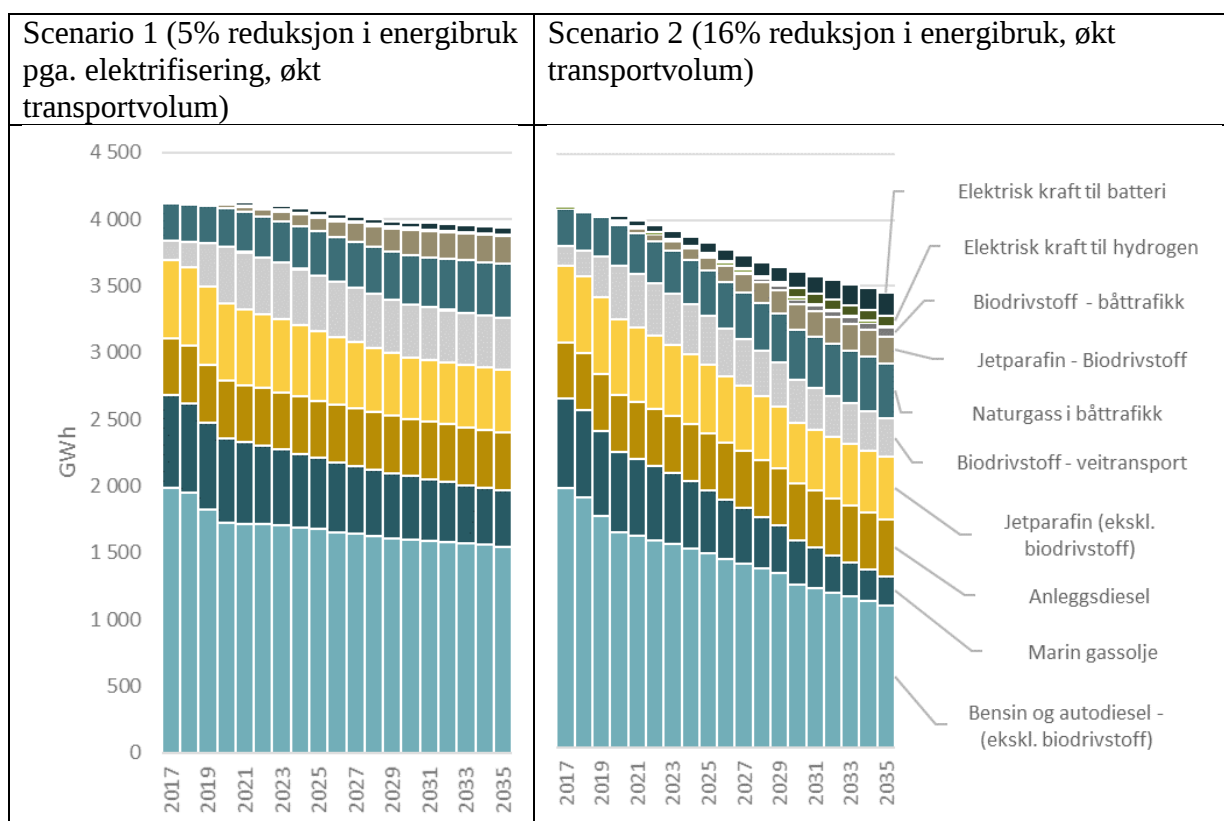
For stasjonær energibruk er det felles for begge scenarioene at forbruket av lett fyringsolje til oppvarming reduseres (med 67 prosent), varmeproduksjon fra varmepumpe og fjernvarme øker noe, mens forbruket av fossile brensler i industrien og ved til oppvarming er konstant over perioden. I begge scenarioene faller kraftforbruket i 2019 på grunn av et nytt energieffektiviseringsanlegg hos Elkem Salten.

Scenario 1 (3 % økning i energiforbruket, lav industrivekst)	Scenario 2 (24% økt energiforbruk drevet av sterkt industrivekst)
--	---

Figur 7: Stasjonært energiforbruk Nordland 2017-2035 gitt scenario 1 og scenario 2. Fra THEMA rapporten

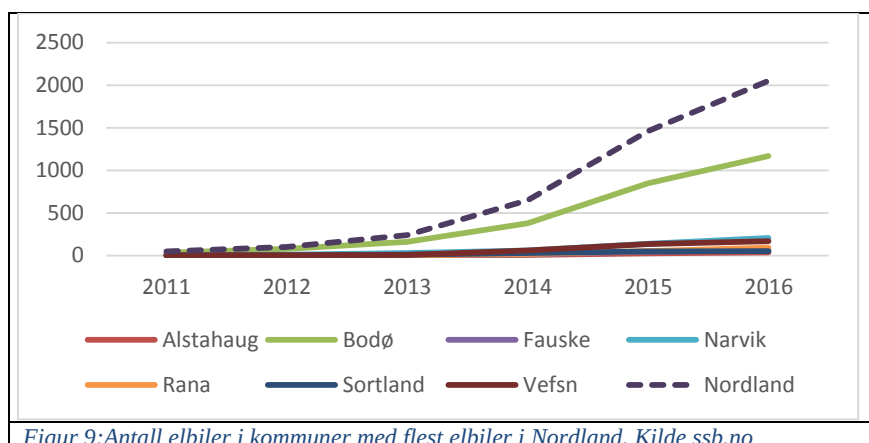
For energibruk i transportsektoren forventes energieffektivisering og økt andel biodrivstoff å gi en reduksjon i bensin- og dieselforbruk. Den største endring skjer i scenario 2 med en omfattende elektrifisering av veitransporten, hydrogendrevet Nordlandsbane, og 50/50 hydrogen/biodrivstoff for ferger og hurtigbåter. Begge scenario antar økt transportvolum.

Figur 8: Energiforbruk til transport for Nordland 2017-2035 under scenario 1 og 2. Fra THEMA rapporten

Elbiler og ladestasjoner

I starten av 2017 var det for første gang over 100 000 elbiler i Norge. I Nordland var det i 2016 ca. 2000 elbiler og ca. 1500 hybridbiler. Tabell 2 viser antall elbiler i kommuner i Nordland med elbiler. Antall elbiler har steget kraftig hvert år siden 2013, spesielt i Bodø (Figur 9). Andelen elbiler per offentlig tilgjengelig ladepunkt er 14,6 i Bodø, noe som er litt høyere enn landsgjennomsnittet på 12,6.

Figur 9: Antall elbiler i kommuner med flest elbiler i Nordland. Kilde ssb.no

Tabell 2: Antall elbiler i kommuner i Nordland i 2016. Kilde SSB.no

Bodø	1167	Leirfjord	30
Narvik	205	Hadsel	28
Vefsn	167	Vestvågøy	18
Rana	93	Vågan	13
Fauske	58	Gildeskål	11
Sortland	51	Sømna	11
Brønnøy	39	Hemnes	11
Alstahaug	36		

Kommuner i Nordland melder om stor interesse for ulike klimatiltak som innkjøp av kommunale elbiler og landstrøm i havneanlegg (Tabell 3). Mange kommuner har allerede satt i gang tiltak for ladestasjoner til elbiler, mens interessen for elsykkel er noe usikker.

Tabell 3: Svar fra spørreundersøkelse til kommuner i Nordland høsten 2017 på spørsmål om status på ulike klimatiltak i kommunen

Tiltak/Status	Igang satt	Planlagt	Interesse	Ikke relevant/vet ikke
Ladestasjoner elbil	10	5	5	7
Ladestasjoner elsykkel	0	2	7	18
Landstrøm i havn	6	1	9	11
Innkjøp av kommunale elbiler	6	2	10	9
Innkjøp av kommunale elsykler	3	1	10	13

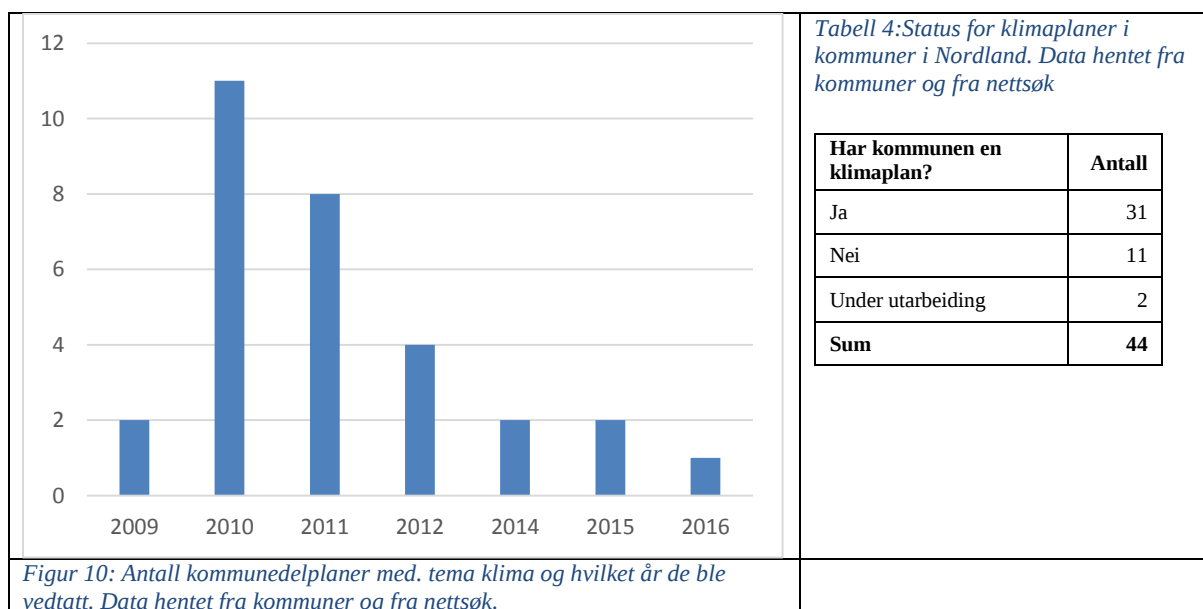
Regional og kommunal planlegging

Kommunene og fylkeskommunene har en sentral rolle i arbeidet med å redusere utslipp av klimagasser og i arbeidet med å tilpasse samfunnet til fremtidens klima.

Nesten alle kommuner i Nordland har tidligere laget egne tematiske klima- og energiplaner ut fra forventninger i statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging (Figur 10). De fleste av disse er fra 2010 og 2011. Enkelte kommuner har startet arbeidet med å revidere disse førstegangsplaner og flere melder at det er vedtatt politisk å revidere planen (Tabell 4).

Den statlige planretningslinje er nå under revisjon og forventningene fremover er at kommunen fortsatt skal planlegge for temaene *klima* og *energi*, men nå også *klimatilpasning*. Det tydeliggjøres retningslinjene at kommunen ikke nødvendigvis må lage egne temaplaner, men kan integrere temaet i samfunns- og arealdelen.

En kartlegging av erfaringer og utfordringer med klima- og energiplanlegging viser at det er utfordrende, spesielt for kommuner med få innbyggere, å følge opp disse planer (Vista Analyse AS, 2014). Kartleggingen peker på at dersom kommunesektoren skal ha en aktiv rolle i klima- og energiarbeidet bør myndighetene tydeliggjøre hvilke resultater som forventes. Det pekes også på at det er et behov for å utvikle verktøy som muliggjør kvantifisering av virkemidlenes effekt på mål og oppnådde resultater samt koordinere og forenkle veiledningsmateriellet på området. Miljødirektoratet har nylig publisert en løsning for å beregne effekt av ulike klimatiltak, noe som vil være til stor hjelp i planleggingen fremover.

Tabell 4: Status for klimaplaner i kommuner i Nordland. Data hentet fra kommuner og fra nettsøk

Har kommunen en klimaplan?	Antall
Ja	31
Nei	11
Under utarbeiding	2
Sum	44

15 kommuner i Nordland melder om at de også har innarbeidet klima i kommunens overordnede plan. Alle disse kommune melder samtidig at de har en egen klima- og energiplan.

Klimakommunikasjon og nettverk

Det er en utfordring å informere og veilede om klimautfordringene. God kommunikasjon er en nøkkel for å kunne ta de riktige beslutninger og for å få folk engasjert. En utfordring er at fakta om klimautfordringer som eksempelvis middeltemperaturer og utslippstall lett blir abstrakte og vanskelig å forholde seg til. Klimakommunikasjon handler om å både opplyse om hvordan klimaet påvirkes, hva vi kan forvente og hvordan vi kan gjøre noe med det. Kommunen spiller en viktig rolle overfor innbyggerne i denne sammenheng, mens fylkeskommunen spiller en viktig rolle spesielt overfor kommunene. Nettsider, sosiale media, nyhetsbrev, møter og konferanser er aktuelle arenaer for klimakommunikasjon.

I en spørreundersøkelse sendt til alle kommuner i Nordland svarte halvparten av de som har en klima- og energiplan at den er tilgjengelig på hjemmesiden. En årsak er kanskje at klimaplanene begynner å bli utdatert (Figur 10).

Nettverk i Nordland

I spørreundersøkelsen kom det frem at over halvparten av kommunene i Nordland er interessert i å delta i interkommunale klimanettverk med nabokommuner. Samtidig er interessen for et nettverk for hele fylket litt mer lunken. Veldig få kommuner har egne interne klimagrupper i administrasjonen selv om flere nevner at de gjerne skulle hatt det. Ingen kommuner har per i dag et eget nettverk i kommunen som setter miljø og klima på dagsordenen, men de regionale plannettverkene setter med jevne mellomrom klimaet på dagsordenen.

Alle nettverk som eksisterer i dag eller som er under utvikling er av administrativ karakter, og i tillegg kun for offentlige virksomheter med unntak av Arctic Cluster Team, et partnerskap med blant annet prosessbedrifter og kompetansebedrifter. Klyngen har som ambisjon null utslipp, null avfall og økt digitalisering.

Eksisterende nettverk i regionen:

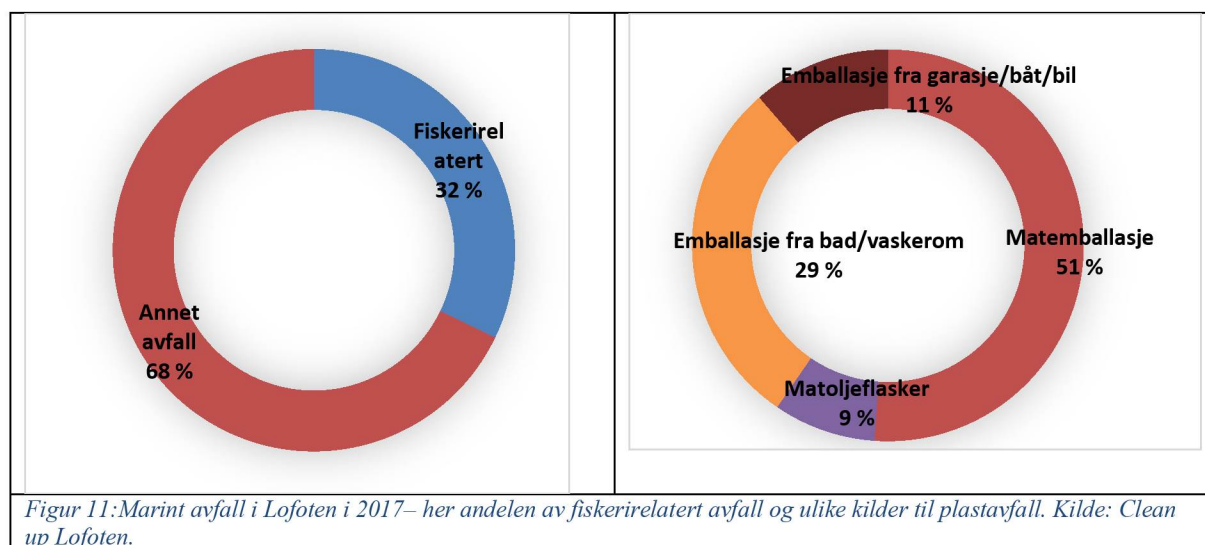
- Fauske har tatt initiativ til å starte opp et klimanettverk i Salten.
- Alta, Tromsø, Bodø, Rana, Narvik og Harstad har startet et Nordnorsk klimanettverk i samarbeide med Nordland fylkeskommune
- Fylkesmannen, fylkeskommunen og Norges vassdrags og energidirektorat har et regionalt klimanettverk.

Marin forsøpling – et økende problem

Det er ingen tvil om at marin forsøpling er et stort og økende problem. Problemet er globalt og rammer alle kystnasjoner direkte. Nordland fylke med 25 % av Norges kystlinje er derfor spesielt utsatt. Dårlig søppelhåndtering på land og i vann er hovedårsaken til marin forsøpling og plast utgjør den desiderte største avfallsgroper. Synlige tegn på forsøplingen finnes i alle havområder fra kysten og ned til bunnen av havene. Det anslås at kysten og overflaten av havet tilsammen inneholder 30 % av forsøplingen, mens hele 70% befinner seg på havbunnen (SALT, 2015).

Lokale kilder har stort skadepotensial

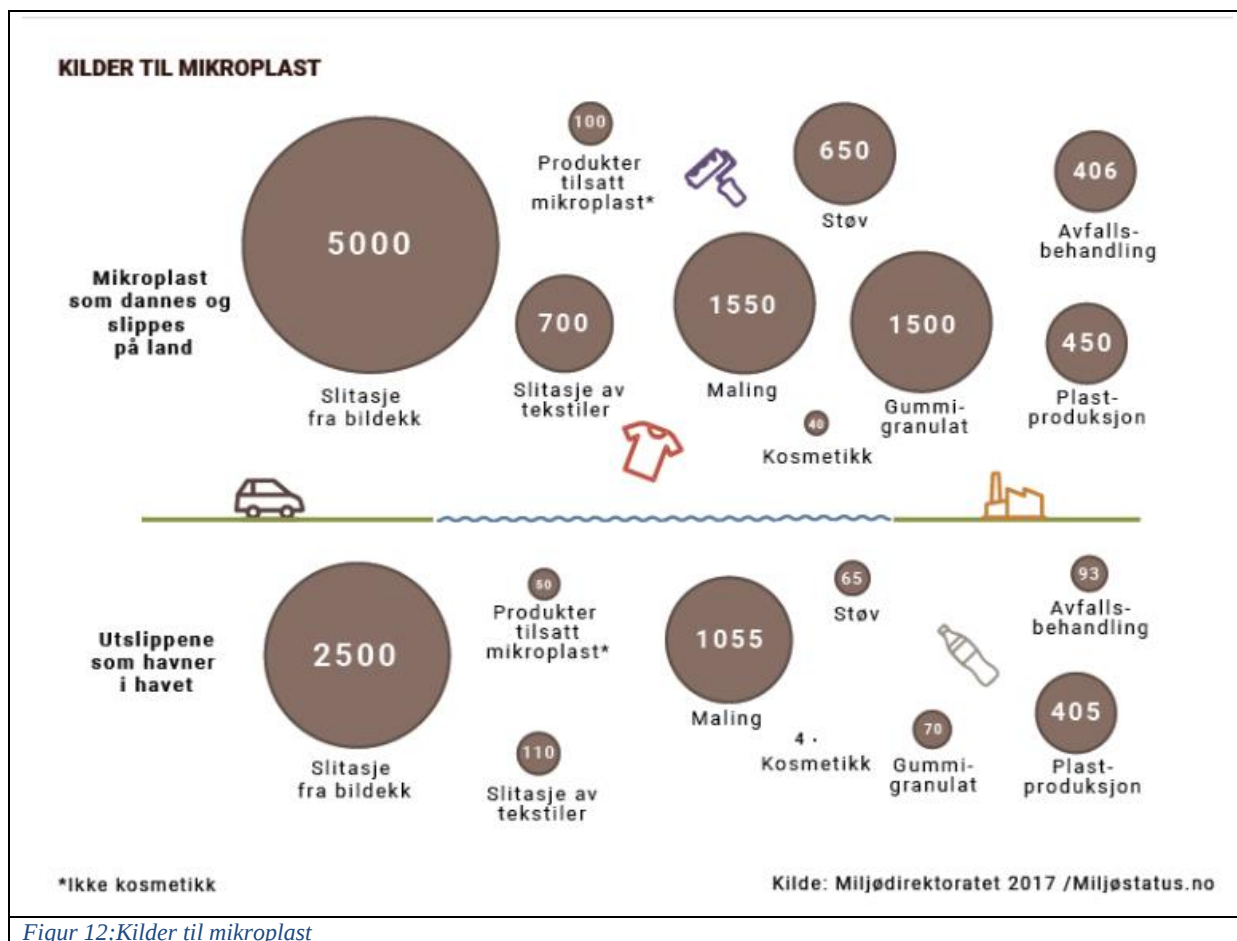
Selv om bidraget til marin forurensning fra Norge er lavt i global sammenheng, viser undersøkelser at hoveddelen av den marine forurensningen som finnes i tettere befolkede områder i Norge stammer fra lokale kilder. Resultatene viser også at fiskerirelatert avfall utgjør hoveddelen av marin forurensning i nord, mens forbrukerrelatert avfall dominerer i sør. Dette henger naturlig sammen med hvilke aktiviteter som dominerer i de ulike geografiske områdene. Fiskeri- og oppdrettsrelatert avfall er vurdert av Miljødirektoratet til å ha stort skadepotensial (UNEP and GRID-Arendal, 2016). I Lofoten har prosjektet Clean up Lofoten kartlagt avfall fra strandryddeaksjoner og funnet at andelen av fiskerirelatert avfall har ligget på ca. 30 % siden 2011 (Figur 11). Andelen er beregnet ut fra antall gjenstander og ikke volum eller vekt.

Figur 11: Marint avfall i Lofoten i 2017– her andelen av fiskerirelatert avfall og ulike kilder til plastavfall. Kilde: Clean up Lofoten.

Bildekk den største kilde til mikroplast fra land

Plast som utsettes for vær og vind deles i opp i biter og ender til slutt opp som mikroplast. Mikroplast finnes i alle havområder og bidrar antageligvis til spredning av miljøgifter. Mikroplast brukes også direkte som ingrediens i tannpasta og maling, men de største kildene til mikroplast fra land er likevel slitasje av bildekk og gummigranulater fra kunstgressbaner (Figur 12). Å fjerne mikroplast fra havet er tilnærmet umulig.

Figur 12: Kilder til mikroplast

Marint avfall gjør skade på livet i havet

Dyr skader seg ved å spise avfall eller sette seg fast i det. I hovedsak er det plast som blir funnet i magen på fugler og hvaler og tau og garnrester som fanger skilpadder og sjøfugler. Fisk og skalldyr som spiser mikroplast risikerer indre skader, forgiftning, fordøyelsesproblemer og falsk metthetsfølelse. I tillegg sprer de plasten videre i næringskjeden.

Samfunnskostnader

Marin forurensning kan ha omdømmekonsekvenser for fiskeri, oppdrett og reiseliv. Tapt fiskeutstyr og farlige situasjoner som oppstår når søppel setter seg fast i propellen på skip har økonomiske og sosiale konsekvenser. Det finnes ikke troverdige estimater på reelle samfunnskostnader, men det er uansett klart at det koster samfunnet mer å rydde opp enn å forebygge.

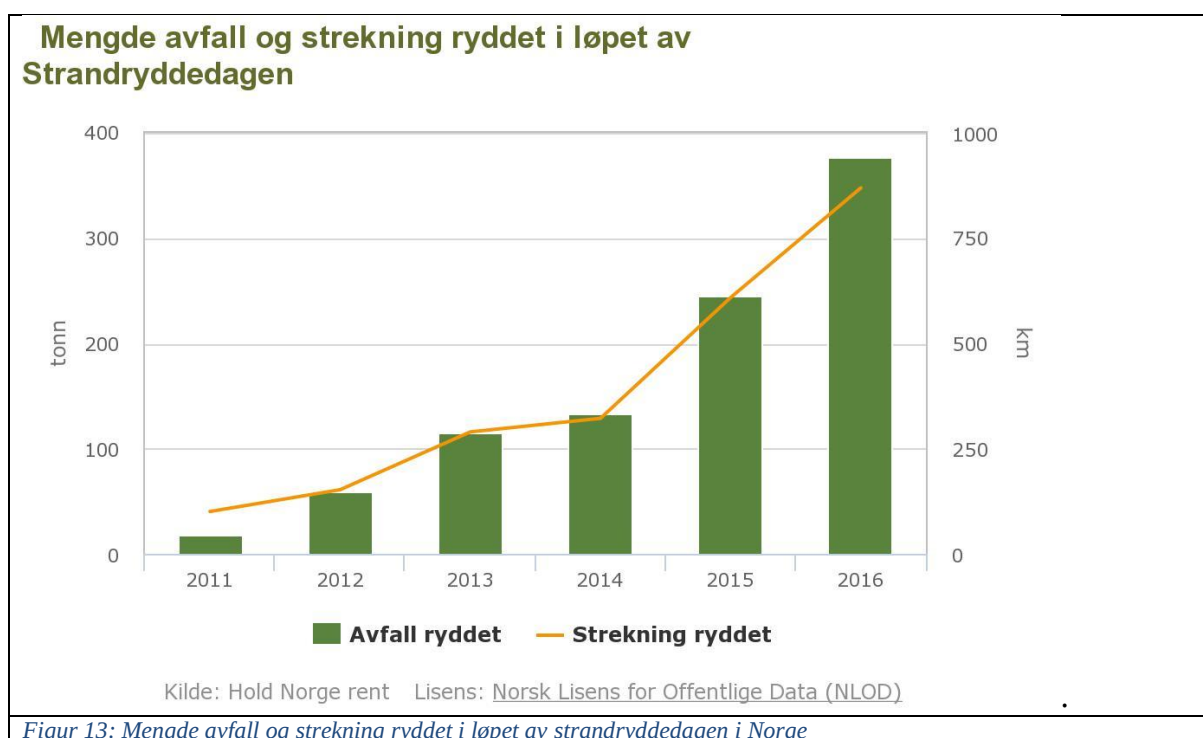
Frivillige går i bresjen – inntil videre

Frivilling innsats mot marin forurensning har økt betraktelig de siste årene og bidratt både til mer opprydding og et økt fokus i befolkningen på problemet (Figur 13). Rent kostnadmessig er de frivilliges innsats uvurderlig og spiller en viktig rolle i oppryddingsarbeidet. Likeledes bidrar registreringen av avfallet til forebyggingsarbeidet gjennom f.eks. kartlegging av kilder. Organisering og rekruttering av frivillige er en utfordring spesielt med tanke på utilgjengelige

områder og levering av marint avfall. I tillegg mangler det gode retningslinjer for håndtering av potensielt farlig avfall som batterier og rydding i vanskelig terreng.

Nordland har mest aktivitet

Det antas at ca. 3 promille av Norges befolkning var på strandryddeaksjon i 2015. Antall aksjoner som ble arrangert i Nordland i 2017 var 552. På disse deltok det 6 621 personer. Nordland har de siste årene hatt mest aktivitet av alle fylker i Norge unntatt i 2017. I 2017 ble det innsamlet minst 170 809 kilo søppel ifølge avfallsselskaper i Lofoten, Salten og Vesterålen. Det reelle tallet er nok enda litt høyere. Tall hentet fra Hold Norge rent og Clean up Lofoten.

Figur 13: Mengde avfall og strekning ryddet i løpet av strandryddedagen i Norge

Lokal luftforurensing

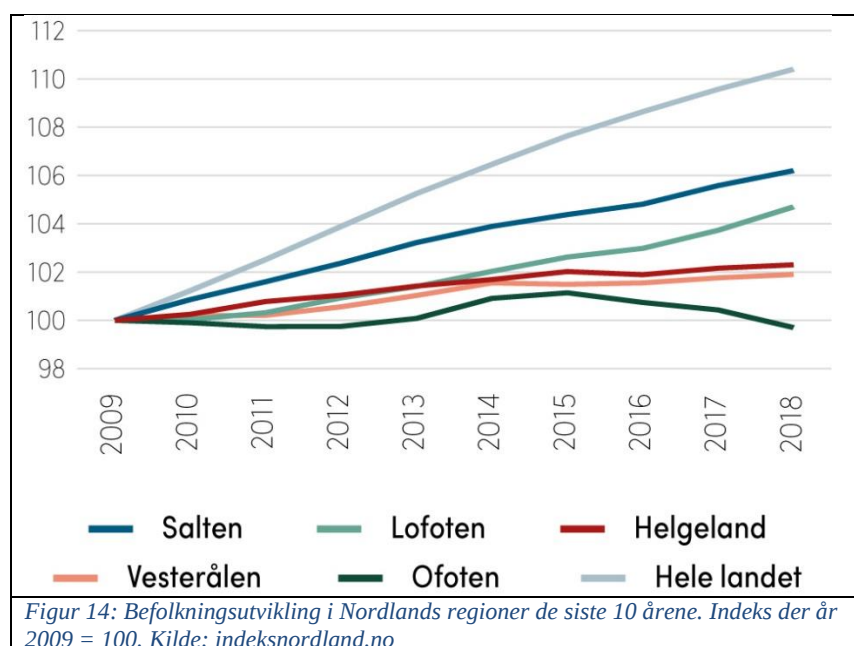
Den største kilden til lokal luftforurensning er trafikk med utslipp av eksos og asfaltstøv fra piggdekk. Andre kilder er vedfyring og industri. Luftforurensning kan gi oss luftveislidelser, hjerte- og karsykdommer og kreft og særlig forverre situasjonen for dem som allerede er syke. Grupper med lav sosioøkonomisk status blir oftere enn andre rammet av helseplager som følge av luftforurensning. Grenseverdiene myndighetene har satt for lokal luftforurensning overskrides hver vinter i flere av de store byene. Narvik, Bodø og Mo i Rana er eneste steder i Nordland hvor det er gjort registreringer av luftkvaliteten (luftkvalitet.info). Her har det også blitt registrert verdier over grenseverdiene. Som planmyndighet er kommunen ansvarlig for å forebygge helseeffekter av luftforurensing gjennom god arealplanlegging. Kommunen har også myndighet til å forkaste planer som ikke i tilstrekkelig grad ivaretar luftkvalitet.

Befolkningsutvikling og verdiskaping

Indeks Nordland 2018 gir et overblikk over status og utvikling i Nordland. Befolkningen har økt kontinuerlig de siste 10 årene, men veksttakten er betydelig lavere enn landet for øvrig. Der Nordland har hatt en befolkningsvekst på 3,4 prosent, har landet som helhet hatt en vekst på 10,4 prosent siden 2009. Også Troms og Finnmark vokser raskere enn Nordland i perioden, med henholdsvis 7 prosent og 5 prosent.

Svak befolkningsutvikling en stor utfordring

Svak befolkningsutvikling er nå Nordlands største utfordring. Svak befolkningsvekst skyldes flere samvirkende utviklingstrekk. En viktig forklaring er mindre innvandring.

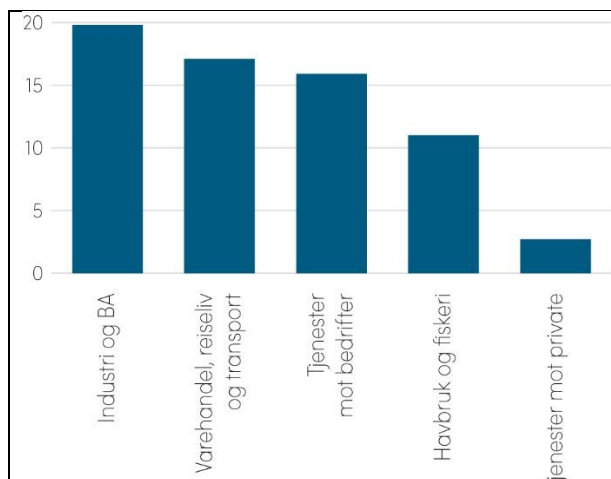

Ser man på kommunenivå, har 21 av 44 kommuner hatt befolkningsvekst de siste 10 årene. Med noen få unntak har veksten særlig vært gjeldende i kommuner med høy innvandring. Når man ser på befolkningsutviklingen blant kommunene som hadde over eller under 5 000 innbyggere i 2008, så er det tydelig at det er blant de største kommunene befolkningsveksten har skjedd. Salten og Lofoten har de siste årene hatt størst vekst, mens Ofoten har opplevd en negativ utvikling (Figur 14). Småkommunene blir stadig mindre i det store bildet, og dette er en trend som ikke er spesiell for Nordland eller Nord-Norge, men som gjelder store deler av landet.

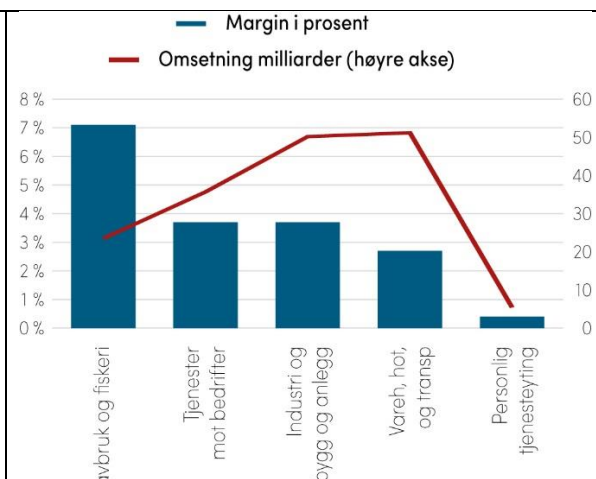
Rekordhøy verdiskaping – spesielt i industrien

Bedrifter i Nordland hadde en verdiskaping på 66,6 milliarder kroner i 2017. Av verdiskapingen utgjør resultat av driften 34,2 prosent og lønnskostnader 65,8 prosent. Industri og bygg og anlegg, fulgt av tjenester mot bedrifter og varehandel, reiseliv og transport som skaper størst verdier målt i kroner (Figur 15). Verdiskaping i forhold til omsetning gir en pekepinn om bærekraften i næringslivet (Figur 16).

Verdiskaping er her målt som driftsresultat + lønnskostnader. Det betyr at for hver arbeidsdag skaper næringslivet netto nye verdier for 290 millioner. Effektive bedrifter, gunstig kronekurs for eksportørene, lavere finanskostnader og lavere lønnsvekst bidrar til rekordhøyt marginnivå. For 2018 er prognosen en fortsatt svært høy driftsmargin på 10,2 prosent. Høy lønnsomhet gir høy verdiskaping. Verdiskapingen i industrien er 19,8 milliarder og klart størst i Nordland når en legger sammen underavdelinger (6,3 milliarder) og selskaper i Nordland (13,5 milliarder). Det utgjør 30 prosent av verdiskapingen i Nordland.

Figur 15: Verdiskaping per sektor (milliarder NOK). Kilde: indeksnordland.no

Figur 16: Driftsmargin (i %) og omsetning (i milliarder NOK) per sektor. Kilde: indeksnordland.no

Referanser

- Asplan viak. (2017). *Klimaregnskap for Nordland fylkeskommune. En klimakostanalyse av fylkeskommunens tjenesteproduksjon*. Nordland fylkeskommune.
- Folkehelseinstituttet. (2014). *Folkehelse rapporten (nettutgaven) - Helsetilstanden i Norge*.
- Indeks Nordland. (2018). *Indeks Nordland*. Bodø.
- Meteorologisk institutt. (2018, 2 13). www.met.no. Hentet fra <https://www.met.no/vaer-og-klima/klima-siste-150-ar/regionale-kurver/nord-norge-siden-1900>
- Miljødirektoratet. (2017). *Kunnskapsgrunnlag for utforming av klimapolitikk for industrien*. Miljødirektoratet.
- Multiconsult. (2017). *Kartlegging av 11 kommuners arbeid med klimatilpasning*. Miljødirektoratet.
- Norsk klimaservicesenter. (2016). *Klimaprofil Nordland*.
- Prytz, N. N. (2018). *Utrekning om konsekvenser for Norge av klimaendringer i andre land*. EY Rapport.
- SALT. (2015). *Marin forsøpling: kunnskap, tiltak og behov*. Samferdselsdepartementet.
- THEMA . (2017). *Energi og nettkapasitet i Nordland*.
- UNEP and GRID-Arendal. (2016). *Marine Litter Vital Graphics*. Nairobi and Arendal: United Nations Environment Programme and GRID-Arendal.
- Vista Analyse AS. (2014). *Kartlegging av erfaringer og utfordringer med klima- og energiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner*. Miljødirektoratet.

Nettsider

SSB.no
Miljøkommune.no
Miljøstatus.no
Klimatilpasning.no
Indeksnordland.no
Naturindeks.no
Holdnorerent.no
Riksantikvaren.no
Luftkvalitet.info

VESTERÅLEN REGIONRÅD

Arkivsaknr.: 18/57
Dok.nr: 18/484
Arkiv: FE - 031
Saksbehandler: Bianca Maria Johansen
Dato: 30.08.2018

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
064/18	Vesterålen regionråds arbeidsutvalg	07.09.2018

Igangsetting strategiarbeid

Innstilling

Innstilling vedtas i møtet.

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN

Mye arbeid er allerede lagt ned i forarbeid og analyser til en strategi for Vesterålen regionråd. I møte mellom en region med mange muligheter så vel som utfordringer, og en virkelighet med økende krav til utvikling, er behovet blitt stadig mer merkbart. Flere regionråd har allerede strategier eller strategiske næringsplaner på plass, og flere er på vei. Det er nå ønskelig at Vesterålen regionråd utvikler en strategi som maler et ønsket fremtidsbilde for regionen, presenterer visjon, mål og verdigrunnlag for arbeidet og peker på prioriterte fokusområder. Dokumentet vil som styringsdokument også danne grunnlag for utarbeidelse av handlingsplan, kommunikasjonsstrategi og økonomiplan.

Fakta i saken

I tillegg til det interne behovet for en strategi, ble det i juni 2018 vedtatt ny kommunelov. Denne legger føringer for enkelte endringer som må implementeres uavhengig av strategiarbeidet. Selv om loven på nåværende tidspunkt ikke er trådt i kraft, og det legges opp til en fireårig overgangsperiode, tilsier dette at det er et gunstig tidspunkt å sette i gang prosessen.

For å sikre en effektiv drift av Vesterålen regionråd, samt riktig bruk av ressurser, er det behov for å etablere en omforent strategisk plattform som gir føringer for aktivitetene organisasjonen skal gjennomføre. Den vil også være viktig for å sikre medarbeidertilfredshet gjennom stabile og forutsigbare rammer for arbeidet i organisasjonen, samt legge grunnlag for balansert målstyring og effektiv evaluering.

Vurdering

For utarbeidelse av en strategi for Vesterålen regionråd presenteres to alternativ:

1: Intern prosessleder

Proessen ledes av sekretariatsleder, samt utvalgt arbeidsgruppe. Arbeidet kan settes fort i gang, har begrensede økonomiske kostnader utover reise- og møtevirksomhet. Arbeidet vil dog være meget ressurskrevende for alle involverte og vil kreve at annet arbeid og leveranser fra sekretariatet settes på vent. En kort omforent strategi vil så kunne underbygges av en handlingsplan utarbeidet av sekretariatet.

Tidsperspektiv: Oppstart høst 2018, avhengig av omfang vil varighet være omtrent 6mnd.

2: Ekstern prosessleder

Proessen ledes av en ekstern innleid ressurs og utvalgt arbeidsgruppe. Dette krever utarbeidelse av anbud, og har økonomiske ringvirkninger. Arbeidet vil dog kunne foregå parallelt med en del annet arbeid i sekretariatet. Mye av leveransene inn i arbeidet vil allikevel måtte komme fra AU og sekretariatet. Strategien vil kunne være mer omfattende, men handlingsplan og aktiviteter vil også her utarbeides av sekretariatet.

Tidsperspektiv: Oppstart med utarbeidelse av anbud vinter 2018/2019, avhengig av omfang vil varighet være omtrent 6 mnd.

Uavhengig av ønsket alternativ vil en milepælsplan kunne inneholde følgende:

1. Oppnevning av arbeidsutvalg med mandat. Bør vurderes inkludere representanter fra kommunene, privat næringsliv og academia.
2. Kick-off strategiutvikling med ekstern prosessleder (1 – 2 dager).
3. Identifisere interessenter og vurdere inkludering.
4. Felles situasjonsforståelse/situasjonsanalyse. Belyse konkurransefortrinn.
5. Utvikle visjon: hvor vil vi?
6. Utvikle målsettinger. Gir retninger for beslutninger, samt et rammeverk for oppfølging og evaluering.
7. Identifisere og evaluere strategivalg. Aktiviteter som når de er implementert, kan bistå med å realisere regionens visjon og målsettinger.

På basis av dette dokumentet vil sekretariatet kunne utvikle:

8. Handlingsplan med aktiviteter. Samt kommunikasjonsstrategi og økonomiplan.
9. Implementere og institusjonalisere strategien i organisasjonen.

Deretter vil AU og sekretariatet kunne bruke dokumentene til:

10. Følge opp og evaluere. Er vi der vi skal være?
11. Juster og modifier.

For å lykkes i dette arbeidet er det nødvendig at alle involverte har eierskap til prosessen, samtidig som arbeidsgruppen har et nødvendig mandat i prosessen for å utarbeide den. For at strategien skal ha en verdi ansees det som viktig å vurdere alle muligheter for regionen, regionrådet og sekretariatet. Sekretariatet har behov for å få på plass et styringsdokument i form av en langsiktig strategi, for å sikre forutsigbarhet i det arbeidet som legges ned og for å kunne prioritere bruk av ressurser.

VESTERÅLEN REGIONRÅD

Arkivsaknr.: 18/54
Dok.nr: 18/491
Arkiv: FE - 033
Saksbehandler: Siv Merete Reinholtsen
Dato: 31.08.2018

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
065/18	Vesterålen regionråds arbeidsutvalg	07.09.2018

Referatsaker

INNSTILLING

Refererte skriv og meldinger tas til orientering slik de foreligger.

32T

Saksnummer	Tittel
1	Opprusting - Fylkesvei 822 Fiskefjord - Austpollen og Kaljord - Fiskefjord
2	Vesterålen Regionråd - Invitasjon til årsmøte i Nordland Fylkes Fiskarlag 2018
3	Møtereferat Politisk Referansegruppe Hålogalandsvegen 25.06.18
4	18/4281 EVALUERING VESTERÅLEN BARNEVERN
5	Invitasjon Sluttkonferanse - Tilflyttingsprosjektet
6	Utredning av ny jernbane Fauske-Tromsø (Nord-Norgebanen) - invitasjon til innspillkonferanser i Narvik og Fauske
7	Invitasjon: Høring regional utviklingsplan2035 Helse Nord
8	Rapport tariffutjevning nettleie og forespørsel om nytt energirådsmøte
9	Sesongjustering Oslo - Mosjøen og Oslo - Stokmarknes/Skagen
10	Referat + sammendrag fra reisen til Zhejiang i mai 2018
11	Innkalling og saksdokumenter til OSOs møte 20.09.18
12	Vedr. reiseutgifter ved møter i Flyplassutvalg Vesterålen